

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Маріупольський державний університет
Освітня програма	36993 Політологія
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	052 Політологія

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Маріупольський державний університет
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	36993
Назва ОП	Політологія
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Музиченко Ганна В`ячеславівна, Балашова Оксана Володимирівна, Польовий Микола Анатолійович (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	26.04.2021 р. – 28.04.2021 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	http://mdu.in.ua/Ucheb/lits/samootsinka/asp/samoocinjuvannja_onp_po_litologija_2020-2021.pdf
Програма візиту експертної групи	http://mdu.in.ua/Ucheb/lits/vizyty/asp/programa_vizitu_eg_onp_politologija_2020-2021.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Загальні враження про ОП Політологія є позитивними. ОП користується популярністю у здобувачів. Наразі на ній навчається 10 осіб. ОП враховує контекст регіону та пов'язана із наявною науковою школою випускової кафедри та наявною тематикою наукових держбюджетних та ініціативних досліджень. Наукові дослідження аспірантів ґрунтуються на багаторічному досвіді підготовки кандидатів політичних наук, функціонуванні спеціалізованої вченої ради за спеціальністю 23.00.02 - політичні інститути і процеси, наявної наукової школи д.пол.н., проф. К. Балабанова, можливістю публікацій наукових результатів в університетському фаховому виданні. Університет демонструє спроможність щодо створення разових спеціалізованих рад, має позитивний досвід захисту Д. Лубінця в разовій раді, а також готовність (на рівні угод) залучити мережу ЗВО-партнерів до процесу наукового консультування, спільних наукових досліджень та публікації результатів наукових досліджень здобувачів вищої освіти. Існують практики спільних публікацій НПП та аспірантів зі стейкхолдером. Освітній процес відбувається згідно з чинним законодавством України про вищу освіту. Матеріально-технічні та інформаційні ресурси відповідають сучасним вимогам. Аналіз звіту із самооцінювання та результати онлайн-зустрічей дозволяють дійти висновку, що освітня програма відповідає рівню В за 9 критеріями та рівню Е за другим критерієм, маючи низку недоліків, які не є суттєвими та можуть бути виправлені протягом розумного часу. ОП готує фахівців для власного ЗВО та регіону. У цілому, ОП Політологія має перспективи для подальшого існування та вдосконалення.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

1) Згуртованість усіх підрозділів університету навколо загальних проблем. Налаштованість керівництва ЗВО (ректор – к.політ.н., випускник кафедри) на подальший розвиток ОП, в т.ч. на запровадження поглибленого вивчення іноземних мов. 2) Гарна матеріальна база, просторі приміщення, гарні аудиторії та мережа ресурсних центрів. 3) Гарно поставлена робота зі стейкхолдерами: розгалужене коло стейкхолдерів, встановлення зв'язків із ними на різних рівнях -- від міжособистісних до інституційних. 4) Чітка спрямованість на виховання кадрів для власного університету та добір в аспірантуру здобувачів, які або є співробітниками університету, або планують стати ними. 5) Залучення аспірантів до публікацій у виданнях, що індексуються у базах Scopus та WoS. Наявність спільних публікацій здобувачів один з одним та зі стейкхолдерами. 6) Гарні міжуніверситетські зв'язки випускової кафедри із іншими кафедрами університету 7) У викладачів ОП є досвід з реалізації міжнародних проєктів та запровадження на основі цього досвіду окремої дисципліни в ОП. 8) наукова тематика кафедри враховує регіональний контекст та особливості регіону. 9) наявність щонайменше однієї публікації у виданнях, що індексуються у Scopus та/або WoS у кожного НПП. Позитивні практики: - успішний захист дисертаційного дослідження в разовій раді та подання документів на створення другої разової ради; - підготовка та презентація дослідницького проєкту під час вступу до аспірантури, який враховує специфіку спеціальності, що впливає на результат іспиту зі спеціальності.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

Слабкі сторони: 1) невизначеність із фокусом ОП та неузгодженість між фокусом, метою та результатом підготовки фахівців (де факто випускники не працюють сфері політичної експертизи та консультування); 2) недостатній рівень володіння іноземною мовою для наукової комунікації серед викладачів та здобувачів (за оцінками здобувачів і стейкхолдерів); 3) недостатній обсяг кредитів на блок професійних дисциплін; 4) хоча заходи з дотримання доброчесності врегульовані нормативно, створені відповідні інститути, але фактів реалізації культури доброчесності ЕГ не виявила (відсутні заходи з популяризації, використовуються неліцензовані технічні засоби перевірки на плагіат тощо). 5) спорадичне залучення стейкхолдерів до освітнього процесу за ОП; 6) неузгодженість та недосконалість (відсутність відкритих відповідей, відсутність питань щодо змісту ОК, відсутність інформування про результати опитувань) системи моніторингу внутрішньої якості ОП; 7) наявність застарілої інформації на сайті ЗВО; 8) відсутність можливості безкоштовної публікації в університетському виданні групи "Б" для здобувачів; 9) відсутність достатньої кількості публікацій за тематикою здобувачів у потенційних рецензентів. ЕГ рекомендує: 1) визначитись із фокусом ОП та відповідно скоригувати мету ОП; 2) розширити впровадження англійської мови у викладанні; 3) посилити блок професійних дисциплін за обсягом та складом ОК; 4) забезпечити дієвий процес формування індивідуальної траєкторії, зокрема розширити перелік дисциплін для вибору за рахунок інших спеціальностей та рівнів освіти; 5) контролювати оновлення РПНД у відповідності до нових трендів розвитку науки та наукових інтересів здобувачів; 6) приділити увагу включенню до освітнього процесу практики набуття окремих компетентностей в інших ЗВО та/або в межах неформальної освіти; 7) вдосконалити процедури перевірки академічних текстів як здобувачів так і викладачів на плагіат: передбачити можливість безкоштовної перевірки бідь-якого академічного твору здобувача чи викладача ліцензованою програмою; 8) продовжити залучати стейкхолдерів до освітнього процесу за ОП на регулярній основі; 9) передбачити стажування та підвищення кваліфікації викладачів у відповідності до тих ОК, які вони викладають; 10) передбачити певні зони відпочинку та позанавчального спілкування здобувачів в навчальних корпусах; 11) вдосконалити систему моніторингу внутрішньої якості ОП – як систему запитань, так і систему інформування щодо проведення опитувань; 12) врегулювати систему прибирання застарілої інформації на сайті ЗВО; 13) посилити відповідність наукової спеціалізації наукових керівників тематиці досліджень здобувачів; 14) розширити можливості здобувачів щодо апробації своїх наукових доробок в університетських виданнях та у виданнях ЗВО-партнерів. Зокрема, передбачити можливість безкоштовної

публікації здобувачів у таких виданнях; 15) користуючись налагодженими зв'язками із вітчизняними та зарубіжними партнерами запровадити подвійне керівництво здобувачами.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Метою освітньо-професійної програми «Політологія» визначена «підготовка здобувачів третього освітньо-наукового рівня до самостійної фахової діяльності в наукових, педагогічних, владно-управлінських, громадсько-політичних, експертно-аналітичних та інформаційних сферах, формування компетентностей, необхідних для продукування нових ідей в дослідницько-інноваційній та практичній діяльності щодо розв'язування комплексних проблем в сфері політології» що відповідає місії університету, яка, як зазначається в самій ОНП на 2020-2021 рр, полягає у «зміцненні науково-освітнього та інноваційного потенціалу країни шляхом розвитку людського капіталу, продукуванні і поширенні нових знань, практичному втіленні євроінтеграційних прагнень Української держави». Підготовка фахівців за галуззю знань 05 Соціально-поведінкові науки, корелює і з новими стратегічними орієнтирами, визначеними в «Стратегічному плані розвитку Маріупольського державного університету на 2021-2025 роки», введеним у дію 11 березня 2021 року (http://mdu.in.ua/Dokumenty/strategia/strategija_2021-2025.pdf), де розвиток суспільних наук визнаний як пріоритет та стратегічна мета в сфері науково-дослідної та інноваційної діяльності університету. ОНП започаткована в МДУ у 2016 році і мала три редакції (2016, 2019, 2020 р.), в яких цілі ОНП залишаються концептуально незмінними і полягають у «підготовці кваліфікованих фахівців-політологів, які на поглибленому рівні володіють категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом політичної науки, розгорнутими знаннями сучасної політичної теорії та практики; оволодіння методологією сучасних соціальних наук, прикладними методиками, технологіями та інструментарієм аналізу політичної сфери; застосування набутих компетентностей в науково-дослідницькій, експертно-аналітичній, політико-консультаційній, викладацькій, громадській та суспільно-політичній діяльності» (ОПН 2020 р.). Вперше в ОНП 2020 року визначені: фокус ОНП, який визначається, як «спеціальна вища освіта в галузі політичної науки, методології політичних досліджень», та особливості та унікальність ОНП: «Особливістю ОП є комплексний підхід, який поєднує освітні завдання, дослідницькі інтереси аспірантів, потреби майбутніх роботодавців та актуальні запити сучасної політичної практики. Унікальність ОП полягає у забезпеченні теоретичної підготовки майбутніх фахівців з політології, яка дає змогу опанувати окремі інструменти з аналізу політики, підготувати аналітиків, консультантів, експертів для організації з прикладних досліджень, проблем політичного життя в країнах світу, Україні та регіоні. Ця підготовка реалізується через оригінальний комплект дисциплін професійної підготовки та раціональне поєднання з дисциплінами циклу загальної та практичної підготовки» (ОПН 2020 р.).

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Аналіз відомостей про самоаналіз, витягів з протоколів засідання кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики МДУ № 13 від 16.06.2020 року, засідання науково-методичної комісії історичного факультету №1 від 16.09.2020 року, онлайн-зустрічей зі стейкхолдерами під час роботи ЕГ в МДУ засвідчили, що університет залучає і представників академічної спільноти, і фахівців-практиків до обговорення змісту, цілей та програмних результатів навчання з 2020 року. ЕГ позитивно відмічає практику проведення опитування онлайн за допомогою Google forms, які розміщені на сайті історичного факультету в спеціальній вкладці «Анкетування» (<http://history.mdu.in.ua/index/mvzp/o-24>). На кафедрі визначено відповідальну особу А. Трофименко, яка опікується обробкою результатів опитування, про що свідчать витяги з протоколу засідання кафедри (№13 від 16.06.2020 р.). Стейкхолдери мають широкі можливості для надання пропозицій та рекомендацій щодо якості ОНП, зокрема: можуть виступати рецензентами ОНП (М. Фесенко, К. Трима – у 2019 р., С. Наумкіна, А. Карауц – 2020 р.), шляхом спілкування зі здобувачами під час тематичних зустрічей – Д.Лубінець, К. Трима та ін., а також спеціальних круглих столів для обговорення ОНП в університеті та анкетування. Так, за результатами обговорення ОНП у 2020 році роботодавцями було підтримано пропозицію щодо внесення змін до програми, а саме до переліку елективних дисциплін внесено ОК «Проектний менеджмент» (протокол засідання кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики №13 від 16.06.2020 р.). Під час онлайн-зустрічей з'ясовано, що с.н.с. Інституту вищої освіти НАПН України К. Трима ще у 2020 році радила звернути увагу на посилення дослідницької роботи здобувачів шляхом отримання міжнародних грантів, а також більш чіткого визначення фокусу на особливостях програми, які

на її думку, полягають в безпекових аспектах політичної діяльності, завідувач кафедри міжнародних відносин та міжнародного права Київського університету ім. Б. Гринченка, проф. І. Жалоба та керівник ГО «Центр прикладних досліджень» А. Каракуц пропонують підвищити рівень підготовки здобувачів з іноземних мов, випускник ОНП, народний депутат Д. Лубінець – зосередитися на унікальних політичних проблемах регіону та інтеграції окупованих територій до України. Здобувачі вищої освіти піл час онлайн-зустрічей також підтвердили участь в опитуваннях щодо якості ОНП та пропозицій щодо удосконалення цілей та ПРН. Зокрема, В. Сенатосенко, О. Мендрін та Е. Татай наголошували на тому, що їх повністю задовольняє якість навчання та викладання на ОНП, в якості пропозицій минулого року пропонували підсилити якість практичної складової в ОНП та активізувати використання навчального порталу Moodle, що було викликано потребою часу (дистанційне навчання). Наявність таких пропозицій була підтверджена і протоколом засідання кафедри (№13 від 16.06.2020 р.).

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Тенденції розвитку спеціальності 052 Політологія при проєктуванні цілей і ПРН за цією ОНП визначені з урахуванням аналізу діяльності аспірантури за спеціальністю 23.00.02, що працює в ЗВО з 2005 року та успішних захистів (17 кандидатських дисертацій) в спеціалізованій вченій раді за цією спеціальністю, а також аналізу наукових досліджень провідних політологічних центрів та ЗВО України, і публікацій фахових видань. Цілі ОНП, які полягають у «підготовці кваліфікованих фахівців-політологів, які на поглибленому рівні володіють категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом політичної науки, розгорнутими знаннями сучасної політичної теорії та практики; оволодіння методологією сучасних соціальних наук, прикладними методиками, технологіями та інструментарієм аналізу політичної сфери; застосування набутих компетентностей в науково-дослідницькій, експертно-аналітичній, політико-консультаційній, викладацькій, громадській та суспільно-політичній діяльності» реалізуються через основні ОК «Аналіз державної політики», «Методологія та організація науково-дослідної роботи політолога», «Політичні процеси та політичні відносини». Галуzeвий контекст у вигляді аналізу сучасної державної політики реалізується через ОК «Аналіз державної політики» та спрямований на підготовку здобувачів до експертно-аналітичної та політико-консультаційної роботи, що уособлюється в РН 09. Сучасні проблеми політичної науки та регіональний контекст знаходять своє відображення в дисциплінах вибіркового блоку, зокрема «Актуальні проблеми політичної науки», «Політичний консалтинг». На врахуванні регіонального контексту в тематиці самостійної роботи здобувачів наголошували НПП університету (І.Гридіна, В. Лисак), випускник програми Д. Лубінець, який регіональну специфіку окупованих територій підкреслює під час зустрічей зі здобувачами. ОНП готує фахівців для свого університету, а також для більшості ЗВО регіону, оскільки є єдиним вишем з аспірантурою за спеціальністю 052 Політологія в цьому регіоні. Особливості соціально-політичного життя в регіоні сталий тематика дисертаційних досліджень аспірантів (Ю. Гунза «Тендерна політика України в умовах євроінтеграції (на прикладі Донецької області)», А. Авер'янов «Особливості партійних процесів у Донецькій області в умовах суспільно-політичних змін»). Гарант Н. Пашина повідомила, що при формуванні цілей та ПРН ОНП вивчався досвід партнерів кафедри з Київського університету імені Бориса Грінченка, НУ «Львівська політехніка», ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, Інституту Всесвітньої історії НАН України, Інституту вищої освіти НАПН України, який враховано при виборі основних дисциплін та виду практики, а також університетів-партнерів за проєктом Еразмус+ «Переосмислення регіональних досліджень: Балто-Чорноморський зв'язок», зокрема: Університет Вітаутаса Великого (Каунас, Литва), Університет Тарту (Естонія), Університет імені Адама Міцкевича (Познань, Польща) в частині запровадження культури доброчесності в освітній процес та наукові дослідження.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 052 Політологія третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за ступенем доктор філософії відсутній. Програмні результати навчання за ОНП «Політологія», яка затверджена рішенням вченої ради МДУ 24.06.2020 року, протокол №10, корелюють з дескрипторами Національної рамки кваліфікацій (від 25.06.2020 р.) (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%Do%BF#Text>) для 8 кваліфікаційного рівня в частині формування у здобувачів освіти ПРН, зокрема: концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності (ПРН01); започаткування, планування, реалізація та коригування послідовного ґрунтового наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності (ПРН02); спеціалізовані уміння/навички і методи, необхідні для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та /або інновацій, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики (ПРН03); критичний аналіз, оцінка і синтез нових та комплексних ідей (ПРН 07, ПРН 09); вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому (ПРН 08); використання академічної української та іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях (ПРН 04, ПРН 05); демонстрація значної авторитетності, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічна та професійна доброчесність, постійна відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності (ПРН 02); здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення (ПРН 06, ПРН 08).

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Цілі ОНП «Політологія» визначені та корелюють зі Стратегією розвитку Маріупольського державного університету на 2021-2025 рр. Тематика наукових досліджень аспірантів відповідає сучасним проблемам політичної науки, науковій тематиці кафедри та переважно стосується двох напрямів – партологія (наукова школа К. Балабанова) та регіональної специфіки (проблеми інтеграції окупованих територій). Університет має розгалужену систему залучення стейкхолдерів, яка включає в себе і довгі дружні наукові зв'язки на рівні НПП і випускників (спільні публікації, участь в міжнародних грантах та програмах, членство в спеціалізованих вчених радах, рецензування), так і підписані міжуніверситетські угоди про співпрацю. Форми залучення стейкхолдерів різноманітні – лекції провідних науковців-політологів (весна 2021р.), тематичні зустрічі зі здобувачами (постійно протягом 2020-2021 рр.), опитування, круглі столи з питань підвищення якості ОНП тощо.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Слабкою стороною ОНП «Політологія» члени ЕГ вважають досить загально сформульований фокус програми, який доцільно деталізувати з урахуванням специфіки програми, регіонального контексту та рекомендацій стейкхолдерів програми, передбачити відповідні фахові компетентності та ПРН. Крім того, ЕГ рекомендує більш уважно ставитися до внесення змін до чинних документів, зокрема через введення в дію нововведень в законодавстві України про освіту (зміни до Національної рамки кваліфікацій відбулися 25.06.2020 року, введені в дію з 02.07.2020 року, а ОНП «Політологія» затверджена 24.06.2020 року, в якій ці зміни вже враховані). ЕГ рекомендує продовжити практику вивчення досвіду інших ЗВО України та зарубіжжя, зокрема шляхом залучення іноземних фахівців до рецензування ОНП в частині цілей та результатів навчання.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

Зважаючи на наведені недоліки, сильні сторони і позитивні практики ОНП у контексті критерію 1 експертна група дійшла висновку, що ОНП спеціальності 052 Політологія відповідає рівню В за критерієм 1, оскільки перелічені недоліки не є критичними та можуть бути виправлені протягом короткого періоду часу.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Обсяг освітньої складової ОНП «Політологія» становить 48 кредитів ECTS, термін навчання складає 4 роки, що відповідає вимогам законодавства України, а саме ст.5 Закону України «Про вищу освіту». Стандарт вищої освіти відсутній. Порівняльний аналіз ОНП «Політологія» 2017-2020 років дає можливість ЕГ зробити висновок про перегляд програми. Відповідно до ОНП 2017 р. та навчального плану практика входила до складу вибіркових компонент, а за ОНП 2019 та 2020 р. практика вже віднесена до обов'язкових компонент. Загальний обсяг обов'язкових компонент ОНП складає 36 кредитів ECTS за ОНП2017 та ОНП2020. (За ОНП 2019 обов'язкових – 35 кредитів). З них за ОНП-2017 за циклами: 21 кредит ECTS – цикл дисциплін загальної підготовки, 15 кредитів ECTS – цикл дисциплін професійно-наукової підготовки. Науково-дослідна/асистентська практика рахувалась в ОНП2017 межах вибіркової складової та становила 4 кредити ECTS. За ОНП-2020 за циклами: 22 кредити ECTS – цикл дисциплін загальної підготовки, 10 кредитів ECTS – цикл дисциплін професійно-наукової підготовки. Практика обсягом 4 кредити рахується в межах обов'язкових компонент та додається закладом до переліку компонент професійної підготовки. Цикл дисциплін вільного вибору аспіранта в усіх варіантах ОНП не менше 25% від загального обсягу ОНП у кредитах ECTS, що відповідає нормі. Навчальні дисципліни плануються в обсязі не менше трьох кредитів ECTS.

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Проведений аналіз ОНП 2017, 2019, 2020 рр., відповідних НП, логіко-структурної схеми підготовки фахівців, Матриць відповідності ПРН компонентам ОНП та результати зустрічей з фокус-групами дозволяє ЕГ зробити висновок, що розміщення ОК в НП не є оптимальним (наприклад, "Методологія наукової діяльності" та "Методологія та організація науково-дослідної роботи політолога" вміщені паралельно в 1-му семестрі). Водночас вказані дисципліни покликані формувати ідентичні набори компетентностей та ПРН, що не знайшло задовільного пояснення в проєктній групі. ОК "Актуальні проблеми філософії" вміщено лише в 2-му семестрі. Включення ОК "Ділова українська мова" в ОНП третього рівня виглядає штучним, хоча й пов'язане із особливостями регіону. Цей ОК вміщений також лише в 2-му семестрі. Зміст ОНП включає компоненти, необхідні згідно п. 27 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), що передбачають набуття аспірантом таких компетентностей відповідно до НРК: 1) здобуття глибоких знань із спеціальності (у ОНП це ОК «Політичні процеси та політичні відносини»); 2) оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями (ОК «Актуальні проблеми філософії»); 3) набуття універсальних навичок дослідника (ОК «Методологія наукової діяльності», ОК «Методологія та організація науково-дослідної роботи політолога» та ОК «Ділова українська мова»); 4) здобуття мовних компетентностей (ОК «Наукова комунікація іноземною мовою»). В сукупності усі ОК ОНП дозволяють досягнути більшої частини заявлених ПРН. Найбільш проблемним є досягнення РНО4 щодо "застосування знання методів та технологій наукової комунікації іноземною мовою ... здійснення професійної діяльності іноземною мовою": незважаючи на виділення на цей компонент 6 кредитів ЄКТС, за свідченням здобувачів, їх рівень володіння англійською мовою не є достатнім для наукової комунікації. ЕГ відмічає, що серед 48 кредитів ЄКТС, передбачених на освітню компоненту ОНП, лише 10 кредитів призначені для вивчення дисциплін професійної підготовки обов'язкового циклу (ОК7 "Політичні процеси та політичні відносини" 3 кредити, ОК8 "Методологія та організація науково-дослідної роботи політолога" 3 кредити, ОК9 "Аналіз державної політики" 4 кредити). На думку ЕГ, такої кількості кредитів недостатньо для повноцінного досягнення заявлених в ОНП ПРН, пов'язаних із професійними компетентностями.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеній для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Проаналізувавши зміст ОНП «Політологія» 2017, 2020 рр., відповідних НП, відомостей СО, робочих програм навчальних дисциплін ЕГ дійшла до висновку, що ОНП в основному відповідає предметній області спеціальності 052 Політологія. Відповідність предметній області спеціальності реалізується у вивченні низки ОК: «Політичні процеси та політичні відносини», «Методологія та організація науково-дослідної роботи політолога», «Аналіз державної політики», «Науково-дослідна/асистентська практика» тощо. Освітні компоненти, які за змістом не відповідають предметній області спеціальності, відсутні. Аналіз робочих програм навчальних дисциплін дозволяє зробити висновок, що всі програмні результати навчання та компетентності, які визначені ОНП, забезпечуються за рахунок обов'язкових освітніх компонент. Експертна група провела аналіз обов'язкових ОК7 «Політичні процеси та політичні відносини» метою якого є допомогти у фаховій підготовці аспірантів-політологів, здатних кваліфіковано досліджувати та аналізувати явища сучасного політичного процесу, опанувати питання, пов'язані з політичними процесами та політичними відносинами в сучасній Україні та країнах світу, розвивати конструктивно-критичне мислення, комунікативні навички, ініціативу, самостійність у прийнятті політичних рішень у майбутніх політологів; ОК8 «Методологія та організація науково-дослідної роботи політолога», яка призначена для опанування універсальними навичками дослідника через формування у здобувачів уявлень про сутність, принципи, етику сучасного наукового дослідження, академічну доброчесність, критичне мислення, опанування широким колом теоретичних знань та прикладних методів, технологій та інструментарію політологічного дослідження, необхідних для підготовки, презентації та захисту дисертаційного дослідження за спеціальністю та ОК9 «Аналіз державної політики» - призначена для підготовки аналітиків, консультантів, експертів, викладачів, організаторів для системи державного управління, партій і рухів, засобів масової інформації, центрів, фондів та інших структур. Сумарно ОК7, ОК8 та ОК9 забезпечують ІК, ЗК 01, 02, 03, 04, СК 01, 02, 03, 04 та ПРН 01, 02, 03, 07, 08, 09. ОНП характеризується тим, що усі дисципліни, що пропонуються для вибору здобувачів, мають спрямованість на спеціальність, зокрема, "Політичний консалтинг", "Аналіз та прогнозування політичних процесів", "Проєктний менеджмент", "Порівняльна політологія", "Специфіка політичних конфліктів в сучасному світі", "Актуальні проблеми політичної науки".

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Формування індивідуальної освітньої траєкторії здійснюється у відповідності до Положення про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті (наказ № 196 від 26 червня 2015) та Положення про вибіркові дисципліни у Маріупольському державному університеті (наказ МДУ № 361 від 24.12.2015). Вибір дисципліни для вибору в межах вибіркової компоненти здійснюється у попередньому семестрі з переліку елективних дисциплін. Хоча вказані положення не лімітують вибір здобувача, за повідомленням гаранта ОНП наразі практика ОНП складається у виборі дисциплін лише з переліку випускової кафедри для аспірантів (http://history.mdu.in.ua/Navch/vybirkovyi/katalog_elektiv_052_politologija_tretogo_onr_2020.pdf), в якому міститься шість дисциплін. На зустрічі зі здобувачами ЕГ переконалася, що аспіранти, формуючи власну індивідуальну

освітню траєкторію, мають право на вибір наукового керівника, теми кваліфікаційної роботи та вибору ОК. За ОНП2017 обиралось дві дисципліни та практика. За ОНП2020 обирається три дисципліни обсягом 4 кредити ЄКТС кожна (25% від загального обсягу кредитів), що відповідає вимогам Закону України «Про вищу освіту». Здобувачі підтвердили, що обирають одну навчальну дисципліну для навчання в 2 семестрі, та дві – для навчання в третьому семестрі. РПНД усіх ОК ОНП знаходяться у відкритому доступі на сайті ЗВО (http://mdu.in.ua/index/052_politologija_2020/0-311) та у внутрішній корпоративній хмарі в системі Moodle. Вибір здійснюється після консультацій з гарантом та викладачами кафедри шляхом написання заяви в деканаті історичного факультету. ЕГ ознайомила та проаналізувала індивідуальні навчальні плани здобувачів за різними формами навчання (наданні на запит ЕГ) з яких випливає, що ОНП2019 не застосовувалася при визначенні змісту вибіркової складової – вступники 2019 року також обирали лише дві дисципліни. З'ясовано також, що від 2017 р. до 2020 р. завжди обирались дисципліни "Актуальні проблеми політичної науки" та "Політичний консалтинг". Здобувач 1 курсу Ю.Гунза засвідчила обрання на 2-й семестр дисципліни "Проектний менеджмент".

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Практика проводиться відповідно до «Положення про проведення практик здобувачів вищої освіти МДУ», від 24.02.2021 (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_provedennja_praktik.pdf). Під час фокус-груп Гарант та НПП повідомили, що здобувачі можуть обирати або асистентську, або науково-дослідну практику. За час існування ОНП лише один здобувач обирав науково-дослідну практику. Решта – асистентську. Згідно з "Положенням" здобувачі проходять практику на кафедрі, за якою закріплена спеціальність аспірантури. Вони мають також право проходити практику в інших ЗВО України або в ЗВО за кордоном. ЕГ отримала на запит копії угод МДУ з іншими ЗВО та науковими закладами України, зокрема ПНПУ ім. К.Д.Ушинського, СНУ ім. В.Даля, НУ "Запорізька політехніка", Університетом імені Альфреда Нобеля, Інститутом вищої освіти НАПН України тощо, які передбачають, в тому числі, проходження практики здобувачів МДУ в цих закладах. Більша частина угод укладені в кінці 2020 – на початку 2021 рр., тому фактів проходження практичної підготовки здобувачами за ОНП відповідно до цих угод немає. Отже, протягом 2017-2020 рр. практика здійснюється лише на базі випускової кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики МДУ. Випадків набуття практичних навичок в рамках академічної мобільності не виявлено. ОНП передбачає проведення здобувачами лекційних та практичних занять з дисциплін спеціальності для студентів першого рівня з метою набуття педагогічних навичок та умінь професійного викладання навчального матеріалу. За ОНП2017 р. практика знаходилась в категорії вибіркової. В ОНП2019 та ОНП2020 практика віднесена до категорії обов'язкових дисциплін. В усіх ОНП обсяг практики – 4 кредити ЄКТС. Практика проводиться в 4 семестрі. В розмові зі здобувачами з'ясовано, що понад третина здобувачів працюють у МДУ на різних посадах, в тому числі і асистентами випускової кафедри, тому для них природньо обирати саме асистентську практику. Крім того більшість здобувачів, що брали участь у зустрічі зазначили, що планують надалі працювати саме на викладацькій роботі.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Набуття soft skills здобувачами університету усіх рівнів регулюється «Положенням щодо політики розвитку soft skills в МДУ» (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_soft_skills.pdf). За ОНП передбачається набуття здобувачами soft skills, що відповідають перспективам подальшої професійної діяльності. Формування soft skills забезпечується, зокрема, такими обов'язковими ОК, як "Ділова українська мова" (запроваджена з 2019 р.) та "Педагогіка вищої школи". Крім того, НПП та гарант ОНП наполягають на тому, що вибіркові дисципліни також спрямовані на опанування та розвиток soft skills. Зокрема, не викликає сумнівів така спрямованість ОК "Проектний менеджмент", що має на меті "систематизоване й емпірично аргументоване уявлення про особливості роботи у громадсько-політичному секторі, зокрема розкрити основи стратегічного планування організаційного розвитку, розробки фандрейзингової і комунікативної стратегії політичної партії і громадської організації, підготовки та менеджменту громадських проектів". Практичний психолог університету З.Білоусова повідомила ЕГ, що існує практика проведення тренінгів для здобувачів та НПП щодо особистісного зростання, налаштування на взаємодію у колективі, на психопрофілактику розладів, що виникають у зв'язку із тривалим перебуванням на карантині під час COVID-19. Зокрема, головою Комісії з Етичного кодексу О.Сивак було надано приклади загальноуніверситетських тренінгових заходів із етики поведінки НПП та здобувачів під час онлайн-комунікування в навчальному процесі. Під час зустрічей ЕГ змогла переконатися в тому, що й участь здобувачів у програмах міжнародної академічної мобільності (здобувач В.Сенатосенко) та в роботі постійно діючого (засідання – раз на місяць) наукового товариства «Дискусійний клуб Виклики ХХІ ст.» (в ньому задіяні більше половини здобувачів ОНП) також дозволяє їм здобувати soft skills. Практика кооперації при сумісному написанні наукових статей здобувачів та зовнішніх стейкхолдерів також може трактуватись, як засіб формування soft skills (в одній статті співавтори – здобувачі В.Парлюк, К.Караман; в іншій – К. Караман, В. Сенатосенко, В. Парлюк).

7. Зміст освітньої програми ураховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт відсутній.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Відповідно до "Положення про організацію освітнього процесу у МДУ" (http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_organizaciju_osvitnogo_procesu.pdf) від 23.12.2020 р. аудиторне навантаження за кожною ОК навчального плану аспірантури планується з урахуванням вимоги виведення не менше 1/2 та не більше 2/3 на самостійне вивчення дисципліни (п. 3.3.9. Положення). Обсяг аудиторного навантаження за обов'язковими та вибірковими ОК ОНП2020 складає 33% для денного навчання та від 13 до 20 % для заочного навчання. Згідно п. 4.2. "Положення" максимальне тижневе аудиторне навантаження не повинно перевищувати 24 години. Згідно НП ОНП2020, аудиторне навчання здійснюється в 1-3 семестрах. Аналіз РПНД обов'язкових ОК показує реалістичне наповнення ОК комплектами завдань для самостійного вивчення. Здобувачі повідомили також, що вони мають достатньо часу на виконання самостійних завдань. Водночас здобувачі, крім одного, оцінили свої знання іноземної мови, як недостатні, що, свідчить про недостатній обсяг навчання за відповідною ОК "Наукова комунікація іноземною мовою".

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

За ОНП «Політологія» підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою не передбачена.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

ОНП демонструє відповідність предметній області спеціальності 052 Політологія та нормативним документам щодо розподілу видів навантаження та ОК. ОНП має достатню навчальну складову (48 кредитів) де майже половину займають ОК загальної підготовки, та велику кількість кредитів на практику. Існують достатні можливості набуття здобувачами вищої освіти soft skills під час аудиторних занять за обов'язковими та вибірковими ОК, а також на позанавчальних заходах і в ході апробації результатів наукової роботи здобувачів. Наявність досвіду практичної викладацької діяльності за фахом у здобувачів та спрямованість на подальше працевлаштування за фахом у власному ЗВО.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Неоптимальне розміщення порядку слідування ОК в НП; Вміщення в НП дисциплін, що дублюють одна одну за ПРН та компетентностями; Недостатній обсяг кредитів на вивчення дисциплін професійної підготовки обов'язкового циклу (10 кредитів); Формальне дотримання можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії, що обмежується де факто лише дисциплінами випускової кафедри; Відсутність реалізації академічної мобільності під час набуття практичних навичок. Рекомендації: - розглянути доцільність існування в ОНП дисципліни "Ділова українська мова". За умови визнання потреби збереження такої компоненти ЕГ пропонує спрямувати її більше на наукову комунікацію та надати назву, наприклад "Академічне письмо"; - проаналізувати доцільність взаємного слідування ОК, що формує загальнонаукові (філософські) компетентності (ОК «Актуальні проблеми філософії») та двох ОК з методології; - проаналізувати доцільність існування в ОНП двох ОК, присвячених методології, які надають наразі однакові ПРН, зокрема проаналізувати доцільність ведення курсу "Методологія наукової діяльності" здобувачам-політологам разом із здобувачами інших спеціальностей. ЕГ рекомендує відмовитись від такої практики; - розширити обсяг кредитів на вивчення професійних дисциплін обов'язкового циклу; - надати здобувачам дієву можливість обрання вибіркових дисциплін з інших спеціальностей та рівнів навчання університету та інших ЗВО; - реалізувати на практиці домовленості із іншими ЗВО щодо сумісної діяльності з практичної підготовки здобувачів.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень Е

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Зважаючи на наведені сильні і слабкі сторони ОНП «Політологія» у контексті критерію 2 експертна група дійшла висновку, що ОНП «Політологія» спеціальності 052 Політологія для третього освітньо-наукового рівня вищої освіти відповідає рівню Е за критерієм 2, оскільки перелічені недоліки не є критичними та можуть бути виправлені протягом року. Серед головних недоліків в контексті критерію 2 ЕГ бачить дублювання ОК та ПРН, які вони надають, порушення логіки викладання дисциплін, недостатність кредитів на засвоєння професійної складової в обов'язковій частині ОНП, обмеженість можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії лише кількома дисциплінами випускової кафедри, фактична безальтернативність змісту практичної підготовки.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому є чіткими, зрозумілими та публічними. Нормативно регулюються Додатком №9 «Правила прийому до аспірантури Маріупольського державного університету у 2021 році» до «Правил прийому до Маріупольського державного університету в 2021 році», що знаходиться в вільному доступу на сайті університету в розділі аспірантури (http://mdu.in.ua/Nauch/aspirantura/pravila_prijomu_do_aspiranturi_mdu_u_2021_roci.pdf). Варто зазначити, що відповідно до проаналізованих документів, що регламентували правила вступу із 2018 року, процедура вступу на цю ОНП залишилась незмінною. Правила прийому на навчання не містять дискримінаційних положень. Вступ здійснюється один раз на рік, у згаданому вище Додатку №9 містяться дедлайни вступної кампанії на 2021-2022 навчальний рік та чіткий перелік документів необхідних для вступу. Допоміжні документи (Програми вступних іспитів, Освітньо-наукові програми, Навчально-методичне забезпечення, Потенційні сфери наукових досліджень аспірантів та ін.) розміщені у вільному доступі у розділі аспірантури. За результатами зустрічей із здобувачами можемо констатувати, що в останніх не виникало запитань чи зауважень стосовно зрозумілості процедури вступу в аспірантуру по цій ОНП.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Експертною комісією було встановлено, що правила прийому на навчання до аспірантури за ОНП 052 «Політологія» засновані на конкурсному відборі, в наслідок чого забезпечується максимальне врахування специфіки цієї ОНП. Розділ VII Додатку №9 «Правила прийому до аспірантури Маріупольського державного університету у 2021 році» визначає чітку формулу вирахування кінцевого балу вступника, згідно якої в інтегрованому показнику результат іспиту із спеціальності має коефіцієнт 0,6, а результат іспиту з іноземної мови (на рівні В2) має коефіцієнт 0,4. Кожна складова оцінюється в 100 балів. Є можливість отримати додаткові бали (таблиця розподілу також наводиться). Важливим елементом іспиту із спеціальності є дослідницька пропозиція бажаної тематики майбутньої дисертаційної роботи, яка оцінюється в 0,25 іспиту зі спеціальності. ЕГ констатує розбіжність вимог щодо формату дослідницької пропозиції. Зокрема, у «Програмі вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 052 Політологія» (http://mdu.in.ua/Nauch/aspirantura/vstup_isp/2021/programa_vstupnogo_ispitu_052_politologija.pdf) визначено, що «презентація дослідницької пропозиції повинна бути викладена в реферативній формі обсягом до 10 сторінок, містити план і список літератури», а у «Правилах прийому до аспірантури МДУ у 2021 році» (http://mdu.in.ua/Nauch/aspirantura/pravila_prijomu_do_aspiranturi_mdu_u_2021_roci.pdf) зазначено, що «дослідницька пропозиція – це науковий текст обсягом до 5 сторінок, в якому обґрунтовується тематика майбутнього дисертаційного дослідження, його актуальність, стан розробки у вітчизняній та зарубіжній науці, можливі шляхи розв'язання поставлених задач тощо». Під час зустрічі зі здобувачами також біли висловлені непорозуміння здобувачів в цьому контексті (аспіранткою першого року навчання Ю. Гунзою). Отже, ЕГ констатує, що правила прийому враховують особливості програми шляхом надання переваги іспиту зі спеціальності. В разі вступу особи з іншої галузі знань (спеціальності), передбачено попереднє додаткове вступне випробування у формі співбесіди, а його зміст визначається у програмі вступного іспиту зі спеціальності (з переліком орієнтовних питань до підготовки), яка оприлюднюється на офіційному сайті університету (http://mdu.in.ua/Nauch/aspirantura/vstup_isp/2021/programa_vstupnogo_ispitu_052_politologija.pdf). На сайті ЗВО на сторінці відділу аспірантури здобувачі можуть бачити перелік «потенційних сфер наукових досліджень», що забезпечуються викладачами ОНП (http://mdu.in.ua/Nauch/aspirantura/sfery/potencijni_sferi_naukovikh_doslidzenh_politologija.pdf). Експертною групою було з'ясовано, що здобувачі визначаються із тематикою майбутнього дослідження та науковим керівником під час вступної кампанії. Наприклад, під час фокус-групи із здобувачами, аспірант 4 року навчання Е. Татай зазначив, що започаткував співпрацю із своїм майбутнім керівником роботи Н.Пашиною шляхом особистих консультацій із нею щодо співпадіння їх наукових інтересів ще до початку вступних випробувань.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання

кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Нормативна база у сфері визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, регулюється трьома документами, а саме Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність у МДУ (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_porjadok_realizacii_prava_na_akad.pdf), Положенням про порядок переведення, поновлення та вступу на паралельне навчання у МДУ (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_perevedennja-ponovlennja_ta_vstupu.pdf), Інструкцією про порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у МДУ (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/instrukcija_pro_porjadok_viznachennja_akademichnoj.pdf). “Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність МДУ” передбачає, що визнання результатів навчання здійснюється на основі ЄКТС шляхом зіставлення ПРН (п. 2.13). Відповідно до п. 2.13 «Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність у МДУ» передбачається, що «визнання результатів навчання здійснюється на основі ЄКТС. Порівняння обсягу навчального навантаження під час здобуття вищої освіти в межах програми академічної мобільності повинне ґрунтуватися на зіставленні результатів навчання, яких було досягнуто здобувачем вищої освіти у ЗВО-партнері, та результатів навчання, запланованих освітньою програмою МДУ». Також за умови невиконання програми навчання під час мобільності, здобувачам, на базі МДУ, «може бути запропоновано індивідуальний графік ліквідації академічної заборгованості або повторний курс навчання». Цитоване “Положення” не містить деталізованої інформації щодо критеріїв визнання РН. За результатами фокус-груп із здобувачами та викладацьким встановлено, що в усіх учасників освітнього процесу є розуміння цих правил. Щодо реального стану справ впровадження практик, то ЕГ з’ясувала прецедент участі аспірантки В. Сенатосенко у Зимовій політичній школі в Естонії, що була реалізована у рамках програми Еразмус+ «Переосмислення регіональних студій: Балто-Чорноморське співробітництво» (http://mdu.in.ua/news/studenti_mizhnarodniki_mdu_stali_uchasnikami_mizhnarodnoji_navchalnoji_programi_v_estoniji/2020-02-21-3541), проте без подальшого перезарахування ПРН в рамках ОК програми.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Нормативно питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється Порядком визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/porjadok_viznannja_neformalna_osvita.pdf), де в розділі 3 чітко прописані критерії та процедура перезарахування. Процедура визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється розділом 2 «Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті в МДУ». Зокрема, у п. 2.2. зазначено, що «визнання результатів навчання у неформальній освіті для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня дозволяється тільки для обов’язкових навчальних дисциплін, які починають викладатися з другого семестру». Перезарахування може бути здійснено тільки за семестр до вивчення відповідної дисципліни (п. 2.2.1). П. 2.2.2. дозволяє здобувачам вищої освіти ступеня доктора філософії сертифікати тестів міжнародного зразка з англійської мови на рівні C1 (TOEFL, International English Language Testing System, Cambridge English Language Assessment) використати для «зарахування відповідних кредитів, передбачених освітньо-науковою програмою аспірантури, як таких, що виконані у повному обсязі». Розділ 3 Порядку передбачає наступний порядок організації визнання результатів, отриманих у неформальній освіті. Здобувач повинен звернутись із відповідною заявою про визнання результатів, отриманих у неформальній освіті (як цілого курсу, так і його частини) до деканату факультету, на якому викладається навчальна дисципліна. Окремо додаються документи, які підтверджують ті результати навчання, які здобувач отримав за результатами неформальної освіти. Розпорядженням декана відповідного факультету створюється комісія для визнання результатів, отриманих у неформальній освіті. До складу комісії входять: гарант освітньої програми та/або завідувач випускової кафедри, представник студентської ради факультету, науково-педагогічний працівник, який викладає певну навчальну дисципліну / є керівником курсової роботи / керівником практики від університету. П.3.3-3.8 передбачено 10-ти денний термін на розгляд заяви та можливість апеляції рішення Комісії здобувачем. ЗВО започатковує популяризацію цієї практики, наприклад, 17.03.2021 на сайті МДУ виставлено ролик «Неформальна освіта в дії» (<https://www.youtube.com/watch?v=R3TR1dego0o>), де міститься інформація про актуальність цього вектору освіти, а також інструкція імплементації в МДУ. Під час фокус-групи із здобувачами, адміністрацією ЗВО та науково- педагогічним персоналом було з’ясовано, що така практика усім відома та максимально вітається. Проте конкретних прикладів практики застосування вказаних правил на відповідній ОНП немає.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Сильні сторони. Правилами вступу врахована специфіка спеціальності, зокрема результат іспиту із спеціальності має більший коефіцієнт в порівнянні з результатом іспиту з іноземної мови. Позитивні практики. Наявна практика підготовки та презентації дослідницької пропозиції під час вступних випробувань. Науковий керівник та тема обираються ще під час вступної кампанії, з тематикою та науковими інтересами потенційних керівників можна ознайомитись завчасно на сайті ЗВО. Залучення аспірантів до міжнародної академічної мобільності та реалізації міжнародних проєктів, що реалізуються кафедрою. Наприклад, в рамках діяльності Центру Балто-Чорноморських

регіональних студій («Переосмислення регіональних студій: Балто-Чорноморський зв'язок», за участі університетів України, Естонії, Польщі, Швеції та Литви).

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

ЕГ рекомендує уніфікувати вимоги щодо формату дослідницької пропозиції, що подається при вступі, що містяться у «Програмі вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 052 Політологія та в «Правилах прийому до аспірантури МДУ у 2021 році». Враховуючи, що практика визнання результатів навчання, здобутих в межах неформальної освіти започаткована в ЗВО лише в 2021 р., виглядає доречним популяризувати ці практики в рамках конкретних ОК ОНП 052 Політологія також. Наприклад, проаналізувавши робочі програми ОК не виявлено у жодній з них рекомендації для здобувачів щодо можливості проходження (наприклад, як опція для отримання додаткових балів, чи компенсації частини здобутих компетенцій) дотичних до ОК курсів на платформах як от Prometheus чи Coursera.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

Зважаючи на наведені сильні та слабкі сторони і позитивні практики ОНП у контексті критерію 3 експертна група дійшла висновку, що ОНП спеціальності 052 «Політологія» відповідає рівню В за критерієм 3.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Під час проведення акредитації ЕГ мала змогу пересвідчитися, що форми навчання і викладання відповідають цілям ОНП і результатам ПРН. Пріоритетними формами викладання виступають лекції, практичні заняття, самостійна робота, із використанням онлайн-платформ. Усі ОК ОНП представлені у онлайн-системі Moodle. Інтерв'ювання з фокус-групою здобувачів та НПП дозволило встановити, що здобувачів влаштовує існуюча система форм та методів викладання, а також що думка здобувачів освіти щодо задоволеності методами викладання може бути врахована шляхом проведення опитувань, що здійснюються щороку та в кінці кожного семестру через онлайн-форми (форми опитувань наведені на сайті університету). Надані на запит ЕГ результати аналізу опитувань здобувачів "Якість вищої освіти в МДУ у 2019-2020 р." та "Якість викладання навчальних дисциплін на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в МДУ у II семестрі 2019-2020 н.р." представлені у вигляді протоколів засідання кафедри, яка як заслухала ці дані, так і прийняла рішення щодо їх врахування у подальшій роботі – було прийнято рішення про оновлення РПНД усіх ОК за ОНП "з урахуванням чіткого та зрозумілого пояснення критеріїв оцінювання та оновлення літератури за останні 5 років, включаючи іноземні видання". Аналіз РПНД 2017 р. та РПНД 2020 р. показує наявність змін як у складі тем в ОК, так і в змісті самостійних завдань та переліків рекомендованої літератури. Слід відзначити запровадження в РПНД 2020 р. окремого розділу "Критерії оцінювання СРС та індивідуально-творчих завдань", що містять деталізовані описи процедур оцінювання кожного виду робіт здобувача за дисципліною. Здобувачі підтвердили існування практики анкетування щодо якості навчання та підтвердили наявність можливості вільного вибору тематики наукових досліджень в кореляції із науковою тематикою планованого наукового керівника. Здобувачі освіти підтвердили відкритість викладачів та адміністрації ЗВО їхнім побажанням, а також зрозумілість прийомів викладання, інформація щодо яких надається викладачами кафедри перед початком кожної дисципліни.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Усі освітні компоненти ОНП забезпечені РПНД. РПНД та навчальні матеріали до усіх ОК ОНП представлені в корпоративній системі Moodle, до якої здобувачі отримують доступ після зарахування до університету. Зустріч із співробітниками "Навчальної лабораторії з розвитку дистанційного навчання та автоматизованих систем управління" під час огляду матеріально-технічної бази надала змогу ЕГ пересвідчитись у цій процедурі. Члени ЕГ особисто пересвідчилились в існуванні розгалуженої системи забезпечення усіх ОК в системі Moodle шляхом отримання паролів для тестового доступу. Гарант ОНП та здобувачі під час зустрічей підтвердили, що основним

каналом інформування здобувачів щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів є система Moodle.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

Університет забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОНП: 1) здобувачі залучені до кафедральних науково-дослідних тем "Південно-східний регіон України в умовах суспільно-політичної кризи» (№0116U000055) (2016-2018 рр.), «Повернення та переосвоєння тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях: сучасний стан та перспективи» (№0119U001312) (2019-2021 рр.), «Середземномор'я у сучасних регіональних та глобальних процесах» (№0112U000135) 2012-2018 рр. та «Трансформація політичних систем країн світу в умовах глобалізації» (№0119U001313) (2019-2021 рр.) (<http://history.mdu.in.ua/index/mvzp/0-14>); 2) більше половини ОК вибіркової частини, пропонованих кафедрою, пов'язані із науковими дослідженнями та способами їх просування у грантово-проектній діяльності; 3) під час викладання ОК обов'язкової частини передбачено здійснення практичних та самостійних завдань за матеріалами тем дисертаційних робіт здобувачів. Зокрема це передбачено РПНД ОК «Методологія та організація науково-дослідної роботи політолога». Це підтвердили здобувачі під час онлайн-візиту ЕГ. В РПНД цієї ОК передбачено також відвідування здобувачами захисту в спеціалізованій вченій раді; 4) здобувачі залучаються до написання статей у вітчизняні та зарубіжні (англійською мовою) журнали (зокрема, одна стаття опублікована у журналі, що індексується у Scopus (Svietlakova M., Parlyk V., Трума К., Karaman K. Transformation of the Political Parties of the EU Member States // International Journal of Criminology and Sociology. 2020. Volume 9. PP. 2224–2234). Позитивною практикою є запровадження спільної публікаційної активності здобувачів та зовнішніх стейкхолдерів (зокрема, Караман К., Сенатосенко В., Парлюк В., Трима К. Направления, векторы, тенденции, перспективы процесса трансформации партийно-политических систем стран-членов Европейского союза // Молдавский журнал международного права и международных отношений. № 1. Том 15. 2020. С. 116-134).

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Оновлення змісту ОНП відбувається внаслідок осмислення результатів досліджень НПП кафедри, дисертаційних робіт, практичної діяльності або підвищення кваліфікації НПП та здобувачів. Наприклад, після успішного здійснення кількох грантових проектів та міжнародних стажувань НПП С.Пахоменко запропонував запровадити вибіркового курсу "Проектний менеджмент". Гарант ОНП Н.Пашина оновила зміст ОК «Аналіз державної політики» в 2017 р. за результатами проходження стажування у Балтійському науково-дослідному інституті проблем трансформації економічного простору (м. Ріга, Латвія) на тему «Інноваційні освітні технології: досвід країн Європейського Союзу та його впровадження в підготовку фахівців з політології та управління». НПП І. Грідіна під час зустрічі наголосила на тому, що імплементувала в освітній процес за ОК «Методологія та організація науково-дослідної роботи політолога» деякі результати навчання у Школі політичної аналітики НаУКМА в рамках проекту «Developing collaboration between universities, civil society, and local government through the creation of a network of university think tanks» (вересень-грудень 2020 р.). Водночас ЕГ констатує край незначні зміни у списках рекомендованої літератури до ОК в РПНД 2020 року порівняно із РПНД 2017 року: в середньому 90-95% рекомендованої літератури в РПНД обов'язкових ОК 2020 року були наявні і в РПНД відповідних дисциплін 2017 року. На думку ЕГ, врахування новітньої зарубіжної літератури також потребує уважнішого ставлення.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Інтернаціоналізація діяльності за ОНП досягається за рахунок участі в міжнародних проектах та програмах академічної мобільності, публікацій наукових здобутків у власних міжнародних фахових виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних. Усі НПП мають щонайменше одну публікацію у виданні, що індексується у Scopus та/або WoS. Майже половина наукових тем здобувачів пов'язані із тематикою зарубіжних політичних процесів, що пов'язане із продовженням традиції наукової школи досліджень міждержавного та регіонального співробітництва та зарубіжних партійних систем д.політ.н., проф. К.Балабанова. НПП кафедри, задіяні в ОНП, брали участь у міжнародному проекті Еразмус+ «Переосмислення регіональних досліджень: Балто-Чорноморський зв'язок» (М.Трофименко, А.Трофименко, С.Пахоменко) (http://mdu.in.ua/index/program_erasmus/0-287), а також у міжнародних стажуваннях у м. Ріга (Н.Пашина) та м. Тарту (С.Пахоменко, В.Лисак). Під час зустрічі зі здобувачами ЕГ з'ясувала, що здобувач В. Сенатосенко брала участь у Зимовій політичній школі в Естонії, що була реалізована у рамках програми Еразмус+ «Переосмислення регіональних студій: Балто-Чорноморське співробітництво» (http://mdu.in.ua/news/studenti_mizhнародniki_mdu_stali_uchasnikami_mizhнародnoji_navchalnoji_programi_v_estoniiji/2020-02-21-3541) та консультувалась з проблем свого дисертаційного дослідження із зарубіжними вченими під час стажування. ЗВО має доступ до міжнародних бібліографічних ресурсів ScienceDirect, "Window on America", Scopus та WoS з комп'ютерів, підключених до локальної мережі ЗВО.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Сильною стороною ОНП є запровадження системи розміщення навчальних матеріалів з усіх дисциплін на одній спеціалізованій платформі – Moodle. Позитивною практикою є заохочення здобувачів до сумісних публікацій разом із зовнішніми стейкхолдерами та публікацій у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus та WoS. Позитивною практикою є також участь НПП ОНП у процесах міжнародної мобільності та втілення її результатів у перегляд змісту ОК.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

В контексті оновлення змісту ОК потребують оновлення списки рекомендованої літератури усіх ОК з метою урахування сучасного стану як вітчизняної, так і зарубіжної політичної науки. Внаслідок великого обсягу РПНД ОК та відповідної складності для їх охоплення здобувачами ЗВО варто розглянути можливість запровадження силабусів як скороченої форми інформування здобувачів щодо основних параметрів ОК; ЕГ рекомендує запровадити практику спільних публікацій наукових керівників та здобувачів; ЕГ рекомендує також проєктній групі запровадити викладання кількох ОК або окремих модулів англійською мовою, що відповідатиме як вимогам інтернаціоналізації освіти, так і порадам усіх стейкхолдерів.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

Зважаючи на наведені сильні і слабкі сторони та позитивні практики ОНП у контексті критерію 4 експертна група дійшла висновку, що ОНП спеціальності 052 «Політологія» відповідає рівню В за критерієм 4, оскільки виявлені недоліки не є суттєвими та не потребують багато часу на виправлення.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

У МДУ діє Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти (http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_organizaciju_kontrolju_ta_ocinjuva.pdf), яке чітко регламентує усі процедурні питання. Відповідно до аналізу документації та зустрічей із фокус-групами ЕГ було верифіковано, що за ОНП діє система поточного та підсумкового контролів і атестацій, яка фіксується у РПНД ОК та доводиться до відома здобувачів на початку вивчення відповідної ОК. Здобувачі одногослосно зазначають, що уся інформація щодо форм, критеріїв та методів контролю доноситься на першому занятті з курсу. Поточний контроль здійснюється шляхом оцінювання роботи на заняттях та виконання індивідуальних та самостійних занять, критерії оцінювання яких чітко прописані в робочих програмах ОК. Испити проводяться в різних формах, із виділенням на них доволі високої частки балів (зазвичай 50 із 100, в більшості ОК). Набір різносторонніх контрольних заходів дозволяють якісно перевірити досягнення програмних результатів ОК. Як зазначають здобувачі, проміжна атестація здійснюється двічі на рік шляхом звітування на засіданні кафедри про успішність виконання індивідуального плану (протоколи засідання кафедри підтверджують це).

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Стандарт за відповідною ОНП відсутній. Атестація здобувачів відбувається у формі публічного захисту дисертаційного дослідження. В результаті успішного захисту здобувачів присуджується науковий ступінь доктора філософії з політичних наук. Присутня практика успішного захисту однієї дисертації у створеній на базі МДУ

спеціалізованої вченої ради для разових захистів (Д. Лубінець, 2021 рік, http://mdu.in.ua/index/doktor_filosofiji/o-305).

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Загальна процедура проведення контрольних заходів та їх об'єктивність визначається «Положенням про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти у МДУ» (http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_organizaciju_kontrolju_ta_ocinjuva.pdf), деталізовані особливості щодо кожної ОК ОНП Політологія прописані в робочих програмах дисциплін. Як свідчать результати фокус-груп із здобувачами, а також аналіз результатів моніторингу серед аспірантів (http://mdu.in.ua/Dokumenty/jakist-osvity/monitoring/zvit_opituvannja_doktora_filosofiji-i_sem-2020-202.pdf), у них немає суттєвих зауважень до рівня об'єктивності та неупередженості екзаменаторів в рамках ОНП. Наприклад, за результатами моніторингу якості викладання, аспіранти відповідаючи на питання анкети «щодо оцінювання об'єктивності, що виявляє викладач в оцінці знань здобувачів, чіткого дотримання ним критеріїв оцінювання», щодо усіх трьох досліджуваних дисциплін («Методологія наукової діяльності» «ІКТ в сучасних наукових дослідженнях», «Педагогіка вищої школи») відзначили найвищий рівень задоволення (5 балів). За свідченням гаранта ОНП, з метою якісного забезпечення студентоцентрованого підходу оновлено Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти у МДУ (яке наразі знаходиться в статусі Проєкту), яке, зокрема, передбачає можливість повторного складання з метою підвищення оцінки, п. 3.16.8 (<https://bit.ly/3zitTtT>), що було неможливим відповідно до зараз чинного документу. ЕГ фіксує публічність та зрозумілість критеріїв оцінювання, застосування різних форм заліків та екзаменів, існування моніторингу якості викладання кожної ОК з циклу загальної підготовки. У МДУ затверджено Етичний кодекс, а з метою сприяння в дотриманні учасниками освітнього процесу положень цього Кодексу та розв'язання конфліктних ситуацій створено постійно діючу Комісію з питань дотримання Етичного кодексу (http://mdu.in.ua/Dokumenty/ustanovchi/etichnij_kodeks_mdu.pdf). Проте, як зазначила під час фокус-групи його керівниця О. Сивак, за останній рік її каденції жодних звернень не було зареєстровано. Порядок оскарження процедури проведення контрольних заходів здобувачами регламентується Проєктом «Процедури вирішення конфліктних ситуацій на факультетах» (http://mdu.in.ua/publ/procedura_virishennja_konfliktnikh_situacij_na_fakultetakh/1-1-0-127). Про існування такої практики здобувачі та персонал ЗВО поінформовані. З метою врегулювання конфлікту інтересів на факультетах створено Комісію з вирішення конфліктних ситуацій. Прецедентів подібних звернень на ОНП Політологія не було. Під час зустрічі зі здобувачами з'ясовано, що нарікань щодо якості викладання та об'єктивності оцінювання за всіма ОК ОНП немає, здобувачі обізнані з наявності та змісту процедур оскарження оцінювання результатів навчання та щодо механізмів повідомлення про порушення та вирішення конфліктних ситуацій.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Нормативну базу ЗВО із цього питання формують: Положення про академічну доброчесність в МДУ (<https://bit.ly/3oqQmHq>) та Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових та навчально-методичних працях науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти МДУ (<https://bit.ly/3uwlbPQ>). Зустрічі з фокус-групами показали, що інституційне забезпечення політики доброчесності координує Комісія з Етичного кодексу, проте делегує частину повноважень кожному із структурних підрозділів ЗВО. В ЗВО існує також Відділ із питань запобігання та виявлення корупції. В ЗВО діє з 2016 р. репозитарій МДУ (<http://91.250.23.215:8080/jsrui/>). Директорка бібліотеки МДУ А. Шакула наголосила на успішному функціонуванні репозитарію. ЕГ констатує, що існуюча процедура поповнення репозиторію науковими працями НПП, яку вона озвучила (щоразове підписання автором договору на кожну його роботу) виглядає дещо ускладненою та такою, що гальмує процес поповнення фондів бібліотеки. З 25.06.2018 р. діє угода ЗВО з ТОВ «АНТИПЛАГІАТ» щодо використання сервісу Unicheck. Усі кваліфікаційні роботи один раз перевіряються безкоштовно і обов'язково в цьому сервісі. На запит ЕГ були надані зразки перевірки робіт Д. Лубінця, Е. Татая та статей НПП. На сайті МДУ розміщено посилання на безкоштовний сервіс для перевірки на плагіат письмових робіт - EduBirdie, який здобувачі можуть використовувати для самоперевірки. Здобувач 4 року Е. Тагай зазначив, що неодноразово використовував згаданий ресурс. У 2020 році МДУ став учасником проєкту «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (<https://bit.ly/3zirVLZ>). В 2019 році викладачі МДУ взяли участь у стажуванні для освітян «Академічна доброчесність: виклики сучасності» в Університеті кардинала Стефана Вишинського у Варшаві (<https://bit.ly/3epDGxq>). На рівні кафедр популяризація АД відбувається шляхом проведення методичних семінарів та зустрічей (<https://bit.ly/3зуVорv>). Проректор із науково-педагогічної роботи Т. Марена розповіла, що в МДУ є також практика проведення тижнів академічної доброчесності. За свідченням гаранта ОНП Н. Пашиної, випадків порушення академічної доброчесності на відповідній ОНП не було. Розуміння та дотримання принципів академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти моніториться шляхом анкетування (<https://bit.ly/3fqrFid>).

У «Положенні про академічну доброчесність в МДУ» визначено наступну відповідальність за порушення АД: для НПП: відмова у присудженні наукового ступеня чи вченого звання, позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання та інше, відповідно до чинного законодавства та нормативних локальних актів МДУ (п.4.6). для здобувачів: повторне проходження оцінювання, відрахування з МДУ, позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання та інше, відповідно до чинного законодавства та нормативних локальних актів МДУ (п.4.7).

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Сильні сторони. Об'єктивність оцінювання забезпечується дотриманням чітко прописаних в робочих програмах критеріїв, а також різносторонніми контрольними заходами. Адаптація усіх видів індивідуальних завдань до тематики дослідження аспіранта. Можливість отримати додаткові бали в рамках деяких ОК за умов публікації статей чи тез.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

ЕГ рекомендує: Здійснювати моніторинг якості викладання не лише блоку дисциплін загальної підготовки ("Методологія наукової діяльності", "ІКТ в сучасних наукових дослідженнях", "Педагогіка вищої школи"), а й дисциплін професійної спеціалізації, із обов'язковим додаванням відкритих запитань для надання можливості висловлення власних пропозицій та зауважень респондентами. Завершити процес юридичного оформлення «Процедури вирішення конфліктних ситуацій на факультетах», яке перебуває в статусі "проєкту" вже більше року (із 24.02.2020, http://mdu.in.ua/publ/procedura_virishennja_konfliktnikh_situacij_na_fakultetakh/1-1-0-127). Спростити процес подання НПП своїх робіт до репозитарію ЗВО шляхом укладення разових угод з автором, а не щодо кожного матеріалу, як це існує зараз. Організувати автоматичне обов'язкове передання до репозитарію робіт, що рекомендуються до друку вченою радою університету.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

Зважаючи на наведені сильні та слабкі у контексті критерію 5 експертна група дійшла висновку, що ОНП спеціальності 052 «Політологія» відповідає рівню В за критерієм 5, оскільки виявлені недоліки можуть бути усунені протягом короткого часу.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

В Університеті для залучення НПП до ОНП запроваджені вимоги до академічної або/чи професійної кваліфікацію. До викладання основних ОК за цією ОНП залучені доктори наук (78%) та кандидати наук (22%), які мають 10 і більше років стажу викладацької роботи. Викладання професійних дисциплін забезпечують Н. Пашина - д. політ. н., проф., гарант ОНП (2 основні ОК), І. Грідіна - д. істор. н., проф. (1 основна ОК), К. Балабанов - д.політ.н., проф. (практика). При цьому, І. Грідіна має дві публікації в наукометричних виданнях на політичну тематику, 4 фахові з політичних наук, стажування в Школі політичної аналітики НаУКМА (2020 р.) та методичні рекомендації для самостійної роботи до дисципліни «Методологія та організація науково-дослідної роботи політолога» для освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія (третій рівень вищої освіти). Вибіркові дисципліни забезпечують М. Трофименко – к. політ.н, проф., ректор (1 вибіркова ОК), В. Лисак - д. істор. н., проф., декан історичного фак-ту (1 вибіркова ОК), С. Пахоменко – к.істор.н., доцент (1 вибіркова ОК). Переважна більшість НПП, які працюють на ОНП «Політологія», є штатними співробітниками університету (1 особа, Павленко О. Г., – сумісник). Зарахування на роботу до МДУ здійснюється за конкурсним відбором, в якому беруть участь 1 і більше претендентів. Викладання в аспірантурі вважається престижним, тому під час конкурсного добору беруться до уваги рівень професіоналізму НПП, який вимірюється щорічним рейтингом НПП, наявністю актуальних публікацій за фахом, науково-методичного забезпечення дисциплін та стажувань. ЕГ констатує, що публікації НПП, які викладають ОК загальної підготовки, не повною мірою відповідають профілю дисциплін. Зокрема, ОК

“Актуальні проблеми філософії” викладає д.філос.н., проф. І. Гудима, публікації якого релігійнознавчого характеру, ОК “Методологія наукової діяльності” викладає д. екон.н, проф. В. Омельченко, публікації якого відповідають спеціальності 075 Маркетинг.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Зарахування НПП на роботу до МДУ здійснюється за конкурсним відбором відповідно до «Положення про проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад НПП, обрання за конкурсом та укладання з ними трудових договорів (контрактів) у МДУ» (http://mdu.in.ua/index/konkurs_vakansii/0-129). Конкурсний добір відбувається відкрито, взяти участь в ньому можуть всі бажаючі (http://mdu.in.ua/news/mdu_ogoloshue_konkurs_na_zamishhennja_posad_naukovo_pedagogichnikh_pracivnikiv/2021-04-02-3864), інформація про необхідні документи та умови конкурсу оприлюднюється на офіційному сайті університету. Як зазначила під час зустрічі керівник відділу кадрів О. Благініна, як правило, трудові договори (контракти) з НПП укладається на 1-2 роки, що дозволяє постійно моніторити рівень професіоналізму кандидатів та їх відповідність профілю ОНП. До уваги беруться навчально-методичні та наукові досягнення кандидатів, відповідність отриманої вищої освіти, наукових ступенів та вчених звань профілю викладання, наявність публікацій в наукометричних виданнях, проходження кваліфікації в Україні та в інших державах світу. Також враховується щорічне рейтингове оцінювання НПП, яке, за словами першого проректора О. Булатової, носить рекомендаційний характер. Наразі усі штатні НПП за ОНП працюють за контрактом. На момент проведення експертизи на сайті ЗВО розміщені оголошення про конкурс на дві вакантні посади випускової кафедри.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

З 2020 року в МДУ започаткована практика залучення роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу, зокрема до тематичних зустрічей зі здобувачами вищої освіти залучається випускник ОНП «Політологія», народний депутат України Д. Лубінець, який під час зустрічі підтвердив таку практику і засвідчив готовність виступати експертом-практиком для аспірантів, наукові інтереси яких співпадають з його депутатською практикою, зокрема щодо просування пропозицій для інтеграції окупованих територій та захисту прав тимчасово переміщених осіб. Про участь в організації освітнього процесу за цією ОНП засвідчили і К. Трима та А. Каракуц, які крім зустрічей зі здобувачами, активно беруть участь в рецензуванні ОНП та обговоренні її якості під час круглих столів. Крім того, до освітнього процесу, зокрема тематичних лекцій запрошуються представники місцевих та регіональних органів влади та самоврядування. В університеті існує практика опитувань роботодавців щодо набутих аспірантами знань, вмінь та компетентностей (https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScBcysSmpGfCkIMsQRvGdZ_hy5nvtPnGtG1hYFe-Ft2nqkQ/viewform). Результати опитувань аналізуються членами проектної групи (А.Трофименко) та ураховуються під час щорічного моніторингу ОНП (протокол засідання випускової кафедри №13 від 16.06.2020 р.).

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців. У 2020-2021 р. на ОНП «Політологія» започаткована практика залучення до освітнього процесу у вигляді відкритих онлайн-лекцій з актуальних проблем сучасної політичної науки представників академічної спільноти з інших ЗВО України. Графік відкритих лекцій, які проходили з 15 по 24 березня 2021 року, був затверджений на засіданні кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики (протокол №9 від 17.02.2021 р.). Запрошеними лекторами виступили Н. Хома та О.Цебенко (НУ «Львівська політехніка», Т. Ілюк та О. Цветков (Київський університет імені Бориса Грінченка). Лекції зовнішніх стейкхолдерів відбувалися поза межами аудиторних занять, передбачених ОК ОНП 052 Політологія. Внутрішні стейкхолдери залучені до викладання вибіркового дисциплін, зокрема ОК “Політичний консалтинг” викладає внутрішній роботодавець - ректор ЗВО, к.політ.н. М.Трофименко, ОК “Актуальні проблеми політичної науки” - декан історичного факультету В. Лисак. В попередні роки до освітнього процесу за ОНП був залучений діючий на той момент ректор ЗВО д.політ.н. К.Балабанов, якій наразі є керівником асистентської практики та науковим керівником трьох здобувачів. Аспіранти під час зустрічі засвідчили позитивне ставлення до практики залучення викладачів інших ЗВО до освітнього процесу, а завідувачка кафедри політології та міжнародних відносин НУ «Львівська політехніка» д. політ.н., проф.Г. Луцишин та завідувач кафедри міжнародних відносин та міжнародного права Київського університету імені Бориса Грінченка, д.і.н., проф. І. Жалоба під час зустрічей висловили готовність підтримати цю практику і в наступних роках.

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

Професійний розвиток НПП в МДУ відбувається у відповідності до «Положення про підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників МДУ», в якому передбачено різні форми підвищення кваліфікації та можливість НПП вільно обрати суб'єкта підвищення кваліфікації, в якості якого можуть виступати і структурні підрозділи університету. Університет гарантує НПП збереження робочого місця та середньої заробітної плати на період проходження стажування поза межами університету з відривом від освітнього процесу. Крім того, в університеті працює Центр підвищення кваліфікації та післядипломної освіти (<http://mdu.in.ua/index/cpkpo/o-198>), який пропонує для НПП курс «Розвиток професійної компетенції викладача ЗВО» (http://mdu.in.ua/CPKPO/zvo/rozvitok_profesijnoi_kompetenciji_vikladacha_zvo.pdf), а також програми для розвитку професійних компетентностей (<http://mdu.in.ua/index/profkompetencii/o-309>), серед яких особлива увага приділяється курсу «Програма іншомовного комунікативного тренінгу», що пояснюється прагненням НПП покращити рівень володіння іноземними мовами для подальшого викладання дисциплін та підготовки публікацій, зокрема, навчально-методичних, англійською мовою. Із 2017 року працює Школа педагогічної майстерності викладачів МДУ (http://mdu.in.ua/CPKPO/shkola_pedagogichnoji_majsternosti_vikladachiv.pdf), в межах якої НПП, особливо молоді викладачі, можуть підвищити свій рівень педагогічної майстерності. Під час зустрічі з НПП члени ЕГ пересвідчилися, що всі НПП обізнані про їх існування, проте жоден викладач, задіяний на ОНП, не навів інформацію про проходження ним таких курсів на базі університету. Ректор університету М. Трофименко на фінальному брифінгу зазначив, що мовна підготовка визнається в університеті як пріоритет, зокрема і в професійному розвитку НПП. Крім того, університет веде активну політику щодо укладання міжуніверситетських угод про співпрацю, одним з пунктів яких є професійний розвиток кадрів через підвищення кваліфікації та спільні наукові заходи. У відомостях про самоаналіз (Таблиця 2. Зведена інформація про викладачів) також відсутня інформація про такий досвід.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

Стимулювання розвитку викладацької майстерності НПП здійснюється відповідно до «Положення про матеріальне заохочення науково-педагогічних, педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти МДУ за високий рівень результатів наукової роботи» (http://mdu.in.ua/Dokumenty/ustanovchi/polozhennja_pro_stimuljuvannja_rezultativ_naukovej.pdf). Щорічне рейтингове оцінювання НПП проводиться з 2014 року згідно Тимчасового положення про щорічне рейтингове оцінювання НПП, кафедр і факультетів. Всі НПП, які викладають на ОНП «Політологія», зазначають, що рейтинг є об'єктивним, критерії зрозумілими. Рейтинг є публічним (http://mdu.in.ua/index/reiting_prep/o-41) і свідчить про те, що задіяні на ОНП НПП займають місця в серед перших п'ятдесяти позицій рейтингу із 170 можливих. Зокрема, найвищий рейтинг серед НПП за ОНП мають І. Грідіна (12 - у 2019-2020 рр, 5 - у 2018 р.), гарант Н. Пашина (16 - у 2019-2020 рр, 27 - у 2018 р.). Відповідно до цього Положення, за результатами щорічного рейтингування НПП за підсумками їх наукових досягнень практикується матеріальне заохочення (преміювання) НПП в розмірі від 200 грн (оформлення авторського свідоцтва на твір) до 3500 (друк статті в наукометричному виданні з квартилем Q1). Передбачено Положенням і матеріальне заохочення за розробку міжнародного проекту та отримання гранту. Під час зустрічей з'ясувалося, що практика преміювання дійсно існує, проте розмір заохочення ні самі НПП, ні бухгалтер чітко назвати не змогли. Існує в університеті і практика матеріального заохочення кафедр університету за результатами їх рейтингування. Зокрема, к.політ.н. А. Трофименко зазначила, що цього року кафедра-переможець отримала ноутбук.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

З 2021 року започаткована практика залучення представників академічної спільноти, знаних фахівців в галузі політичної науки до викладання гостьових лекцій. Зовнішні стейкхолдери та випускники програми залучаються до зустрічей зі здобувачами вищої освіти з метою обговорення актуальних проблем політичної практики. Внутрішні роботодавці - ректор ЗВО та декан факультету - викладають ОК за ОНП. Існує університетська програма підвищення кваліфікації та розвитку педагогічної майстерності, викладачі, які викладають на ОНП, підвищують свій рівень професійний рівень вчасно. При конкурсному доборі на посади враховується рейтинг НПП за науковими показниками. Існує практика матеріального заохочення НПП за результатами їх наукової діяльності, яка крім преміювання за публікацію статей в наукометричних виданнях, передбачає й заохочення за розробку міжнародних проектів, отримання грантової допомоги, оформлення авторських свідоцтв та інші показники наукової діяльності.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

ЕГ рекомендує: - до викладання дисциплін професійного циклу залучати НПП з профільною політологічною освітою; - посилити увагу на відповідності наукових публікацій НПП профілю дисципліни, яку вони викладають на ОНП. Зокрема, це стосується дисциплін загальної підготовки; - під час проведення конкурсного добору НПП враховувати не тільки рейтинг за результатами наукової роботи, а й думку здобувачів вищої освіти, зокрема їх оцінку рівня викладання дисциплін та якості навчально-методичного забезпечення дисциплін, що викладає кандидат; - звернути увагу на університетські ресурси професійного розвитку викладачів, зокрема передбачити

практику планування корпоративних курсів підвищення кваліфікації з питань академічної доброчесності, наукометрики, сучасних методів пошуку та обробки наукової інформації. У цьому аспекті корисним для всіх НПП буде запровадження курсів іноземної мови та методики викладання дисциплін іноземною мовою.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

Зважаючи на наведені сильні та слабкі сторони ОНП «Політологія» у контексті критерію 6 експертна група дійшла висновку, що ОНП «Політологія» спеціальності 052 Політологія для третього освітньо-наукового рівня вищої освіти відповідає рівню В за критерієм 6.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

В ході ознайомлення ЕГ із матеріально-технічною базою ЗВО було встановлено, що наявні матеріальні ресурси в повній мірі сприяють досягненню цілей та програмних результатів навчання ОНП. Навчальне та соціально-побутове матеріально-технічне забезпечення ЗВО включає: 5 навчальних корпусів, Наукову бібліотеку, 3 медичні пункти, 3 їдальні та буфети, гуртожиток на 450 місць, спортивний комплекс. Зокрема навчання за ОНП здійснюється у двоповерховому навчальному корпусі, де наявна бібліотека та читальний зал, із обладнаними в ній 10-ю комп'ютерними місцями. Навчальні аудиторії обладнані необхідним мультимедійним устаткуванням. В корпусі також присутній спеціалізований комп'ютерний клас. Варто також зазначити, що в приміщенні діють численні навчальні та науково-навчальні лабораторії, з необхідним програмним забезпеченням. Наприклад на базі науково-ресурсного центру «Вікно в Америку» здобувачі мають нагоду працювати із численними англійськими ресурсами, в ІІ ЄС - із найновішими інформаційними ресурсами дотичними до діяльності ЄС. Діють також Центр гендерних досліджень, лабораторія соціологічних досліджень та Центр Балто-Чорноморських регіональних студій, на грантові кошти реалізації проєктів якого було обладнано новітній конференц-зал із усім необхідним сучасним технічним інвентарем. В приміщеннях центрів також проводяться заняття. Для ведення електронного документообігу використовується програмно-технологічний комплекс АС «Деканат». Дистанційне навчання організовується переважно за допомогою ресурсів Google Meet та Zoom. Навчальний портал базується на системі Moodle. Згідно зі свідченням аспіранта 4го року навчання Е. Татай, під час його навчання ресурс ще не був таким популярним. Всі навчальні корпуси мають безкоштовний доступ до Wi-Fi. Під час демонстрації приміщень ЗВО помітною була не найвища якість інтернет-зв'язку, проте як на фінальній зустрічі зазначив ректор М. Трофименко, якраз нещодавно відбулась дороговартісна заміна обладнання в цьому корпусі та ще не здійснено усі потрібні налаштування. Гуртожиток обладнаний усім необхідним для здобувачів, з особливою ретельністю діють карантинні правила. Налагоджені візити медсестри за потреби. Дуже близько до гуртожитку знаходяться їдальня та медичний пункт. Враховуючи, що відповідно до Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту», ЗВО мають право самостійно вирішувати питання складу та змісту навчально-методичного забезпечення освітнього процесу з урахуванням вимог законодавства, рекомендовані МОН України обов'язкові елементи присутні в ОК ОНП. Усі дисципліни укомплектовані робочими програмами та переліком контрольних завдань для оцінювання рівня знань здобувачів. У РПНД також деталізуються індивідуальні завдання та самостійна робота, додаються методичні вказівки та рекомендації, а також списки рекомендованої літератури. Комплексно оцінюючи навчально-методичне забезпечення ОНП, можемо стверджувати, що воно цілком сприяє досягненню цілей, завдань та програмних результатів навчання.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

За результатами проведених зустрічей із фокус-групами та огляду матеріально-технічної бази ЕГ дійшла висновку про достатній рівень підтримки та гарантування безоплатного доступу викладачів та здобувачів з боку ЗВО до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, потрібних для навчання, викладацької та наукової діяльності в межах ОНП. Усі працівники та здобувачі МДУ мають безкоштовний доступ до університетської мережі Wi-Fi. Безкоштовний доступ до паперових та електронних каталогів бібліотеки, комп'ютерних класів з сучасною технікою, вільне користування мультимедійним обладнанням. Безоплатне користування науковими приміщеннями та навчально-інформаційними фондами. Також як зазначила директорка бібліотеки А. Шакула, впродовж останніх трьох років практикується вільний доступ до наукометричних баз даних Scopus та WoS. На зустрічі вона також

зазначила, що наукові фонди бібліотеки постійно оновлюються. ЕГ було на запит надано перелік останніх надходжень літератури зі спеціальності українською (здебільшого) та англійською мовами. У ЗВО розпочинається імплементація безкоштовного використання ліцензованих програмних продуктів Microsoft Office 365, уже створені акаунти корпоративної пошти для працівників ЗВО. В ЗВО не зовсім досконала система організації безоплатної публікації наукових доробок здобувачів: ЗВО сприяє публікаціям в закордонних виданнях, які видають статі безоплатно, водночас публікація здобувачів у власному Віснику МДУ не є безкоштовною. Під час демонстрації приміщень ЗВО, декан В. Лисак, зазначила, що спортивний комплекс, який знаходиться неподалік, також є у безкоштовному користуванні здобувачів.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

За результатами фокус-груп та віртуального туру навчальним корпусом та гуртожитком, ЕГ робить висновок, що освітнє середовище ЗВО є безпечним для життя і здоров'я здобувачів вищої освіти за ОНП та дозволяє задовольнити їхні потреби й інтереси. При огляді матеріально-технічної бази було виявлено присутність спеціальних облаштованих місць з протипожежної безпеки. Медичний пункт поруч, окремо налагоджена система контрольних візитів медсестри в гуртожиток. Декан зазначила, що за потреби, в гуртожитку може бути обладнано ізоляційний блок. За умови коронавірусної хвороби одного із мешканців кімнати, відбувається його відселення в індивідуальні кімнати. Водночас, було зазначено, що випадків порушень санітарно-гігієнічних норм та травмувань не зафіксовано. В навчальному корпусі є скринька довіри, де здобувачі можуть анонімно залишати свої скарги та зауваження. Варто також відзначити, що рівень задоволеності здобувачів матеріально-технічною базою ЗВО моніториться через систему анкетування (https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeBHeLRTteerH_LolD1KA4GunrLHk1sZDFVEi1DsigIMfxgyA/viewform), де блок 3 «Оцінювання рівня забезпечення ресурсами освітнього процесу» вміщує 17 закритих питань (оцінити від 1 до 5), щодо якості та безпеки освітнього середовища та одне відкрите запитання – для висловлення власних пропозицій та думок аспірантів. Відповідно до витягу з протоколу засідання кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики від 16.06.2020 (<https://office.naqa.gov.ua/502b626e-0393-46cb-bbac-e82231a7ebd8>), ЕГ констатує, що відбувається обговорення результатів опитування «Якість вищої освіти в МДУ» серед аспірантів спеціальності 052 Політологія. Відповідно до Витягу, 89% здобувачів задоволені усіма сферами забезпечення якості освітнього середовища в МДУ. Окремо в документі відзначається, що жоден із респондентів «не зустрічався із проявами неетичної поведінки» в ЗНО. Наявність будь-яких скарг щодо безпеки освітнього середовища за результатами моніторингу, які б обговорювались на засіданнях кафедри чи проявились під час зустрічей ЕГ із учасниками освітнього процесу – не виявлена.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

Через розгалужену мережу співпраці структурних підрозділів, а також роботу ОСС, РМВ, профспілки, інспектора з соціальної роботи, юрисконсульта, практичного психолога в ЗВО за відповідною ОНП забезпечується на високому рівні освітня, організаційна, інформаційна, консультативна та соціальна підтримка здобувачів. Освітня та організаційна підтримка добре налагоджені, здобувачі зазначають, що немає жодних суттєвих зауважень до роботи деканату чи відділу аспірантури, розклад зрозумілий і публічно доступний. Налагоджені механізми зворотнього зв'язку із викладачами, наприклад Е. Татай зазначив, що узгоджено із науковим керівником вони застосовують платформу Telegram для спілкування. Інформаційна підтримка здобувачів здійснюється шляхом оприлюднення загальної інформації на сайті ЗВО, факультету. Залучаються також соціальні мережі задля інформування здобувачів щодо організації навчального процесу (<https://www.facebook.com/mdu.mariupol>). Консультативна підтримка реалізується через гаранта ОНП, наукового керівника дисертаційного дослідження, колектив кафедри (а також інших кафедр, показовим тут є приклад випускниці Т. Іванець, яка писала роботу в міждисциплінарному форматі, активно консультуючись із викладачами кафедри філософії та соціології, де і залишилась викладати міждисциплінарні курси), РМВ, відділ аспірантури тощо. Особливої уваги заслуговує сфера вузькопрофесійного консультування аспірантів з провідними міжнародними фахівцями за напрямками досліджень. Як результат було проведено кілька очно-дистанційних заходів із залученнями міжнародних експертів з метою апробації наукової діяльності здобувачів вищої освіти та отримання консультації міжнародних експертів за напрямом свого дослідження (http://history.mdu.in.ua/news/na_kafedri_mizhnarodnikh_vidnosin_ta_zovnishnoji_politiki_vidbuvsja_naukovij_seminar_socialni_merezhi_jak_instrument_volonterstva_v_ukrajini/2021-02-19-219, http://history.mdu.in.ua/news/v_disput_klubi_vikliki_xxi_stolittja_obgovorjuvali_perspektivi_evroskepticizmu_ta_populizmu/2021-03-01-228). На головні сторінці сайту МДУ є розділ «Кабінет психолога» (<http://mdu.in.ua/index/psikholog/0-214>), де зазначені напрямки його роботи та години прийому. Під час фокус-груп З. Білоусова зазначила, що запитів від аспірантів ОНП 052 «Політологія» по психологічну допомогу не було, хоча стабільно здійснюється робота щодо сприяння психологічному комфорту здобувачів. Наприклад, вона проводила серію тренінгів щодо адаптації студентства до дистанційного навчання.

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

За результатами огляду матеріально-технічної бази ЗВО, ЕГ робить висновок про забезпечення достатніх умови щодо реалізації права на освіту для осіб з особливими освітніми потребами. Входи до навчальних корпусів та гуртожитку обладнано пандусами з поручнями. Як зазначила декан В. Лисак, зараз саме відбувається перебудівництво кімнат на першому поверсі гуртожитку, спеціально призначених для осіб з обмеженими можливостями, особливо маломобільних. Для реалізації прав на здобуття освіти осіб з особливими освітніми потребами, які не можуть з поважних причин особисто відвідувати заняття, ЗВО надається індивідуальний графік навчання. На ОНП «Політологія» здобувачів з особливими освітніми потребами немає.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

Процедура врегулювання конфліктних ситуацій нормативно відображена у пункті 3.11 Етичного кодексу МДУ. З метою розв'язання конфліктних ситуацій в МДУ створено постійно діючу Комісію з питань дотримання Етичного кодексу МДУ (http://mdu.in.ua/Dokumenty/ustanovchi/etichnij_kodeks_mdu.pdf), що обирається на 1 рік і обов'язково включає до свого складу голову профспілки, голів студентських рад факультетів та голову студентської ради МДУ. Як зазначила її теперішня очільниця О. Сивак, враховуючи невелику кількість звернень до Комісії, зараз відбувається обговорення внесення змін до Етичного Кодексу, а саме продовження терміну повноважень обраного складу Комісії до 3 років. В університеті розроблено Процедуру вирішення конфліктних ситуацій на факультетах, що є проєктом додатку до положення «Про факультет Маріупольського державного університету» (http://mdu.in.ua/publ/procedura_virishennja_konfliktnikh_situacij_na_fakultetakh/1-1-0-127). З метою врегулювання конфлікту інтересів на факультетах створено Комісії з вирішення конфліктних ситуацій. За результатами фокус-груп ЕГ робить висновок, що процедура звернення до відповідних Комісій відома як персоналу, так і здобувачам відповідної ОНП. У ЗВО функціонує також Відділ з питань запобігання та виявлення корупції в МДУ. Організаційні засади роботи цього відділу регламентує Положення про Відділ з питань запобігання та виявлення корупції в МДУ (http://mdu.in.ua/Dokumenty/korup/polozhennja_pro_viddil_z_pitan_za_pobigannja_ta_vij.pdf). Його начальниця А. Новікова, яка водночас є співробітницею відділу аспірантури, зазначила, що звернень від аспірантів жодної ОНП не було зареєстровано. Варто зазначити, що на сайті МДУ створений окремий розділ «Антикорупційні заходи», який містить вичерпну інформацію щодо політики МДУ відносно запобігання корупції, там же є форма звернення «Повідомити про факт корупції», що дає змогу учасникам освітнього процесу доступно та просто висловити скарги (<http://mdu.in.ua/index/povidomiti/0-174>). Аспірантка 3 року навчання В. Сенатосенко зазначила, що ця опція добре відома здобувачам. Прикладів конфліктних ситуацій, пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та корупцією на ОНП не виникало. Поточних звітів діяльності Відділу з питань запобігання та виявлення корупції в МДУ (http://mdu.in.ua/index/antikorupcijni_zakhodi/0-173) та Комісії з питань дотримання Етичного кодексу МДУ ЕГ не змогла віднайти в публічному доступі на офіційному сайті ЗВО.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

Стабільне оновлення та покращення матеріально-технічного забезпечення ЗВО, в тому числі із залученням грантових коштів. Передбачена чітка процедура вирішення конфліктних ситуацій, можливість залишити онлайн скаргу щодо факту корупції. Ресурсні центри забезпечені онлайн доступом до новітньої англійської літератури. Діяльність мережі ресурсних центрів, до роботи яких залучені здобувачі. Наприклад, аспірантка першого року Ю. Гунза зазначила, що оскільки тематика її дисертації дотична до проблематики гендеру, то вона часто користується ресурсами як гендерного, так і соціологічного центрів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Бажано завершити процес комплектування курсів з ОНП на платформі Moodle, Бажано завершити заплановане ЗВО надання здобувачам аккаунтів корпоративної пошти, що значно спростило б комунікації. Задля сприяння науковим здобуткам здобувачів, варто напрацювати практики можливості безкоштовних публікацій для аспірантів МДУ у «Віснику МДУ. Серія Історія. Політологія». Упорядкувати процедури формування розкладу, плануючи його більше ніж на тиждень та передбачити можливість запровадження розкладу в повністю електронному варіанті, що зробило б його більш доступним через мобільні пристрої. Забезпечити оприлюднення на сайті ЗВО звітної інформації про діяльність Відділу з питань запобігання та виявлення корупції в МДУ та про заходи із популяризації культури доброчесності, зокрема попередження корупційних ризиків (зокрема конфлікту інтересів).

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

Зважаючи на наведені сильні та слабкі сторони ОНП «Політологія» у контексті критерію 7 експертна група дійшла висновку, що ОНП «Політологія» спеціальності 052 Політологія для третього освітньо-наукового рівня вищої освіти відповідає рівню В за критерієм 7.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

У відповідності до «Положення про розробку, моніторинг, перегляд, удосконалення та закриття освітніх програм в МДУ» (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/pro_rozrobku-monitoring-peregljad-udoshkonalennja_t.pdf) моніторинг і вдосконалення ОНП «Політологія» в процесі її реалізації включає такі заходи: 1) реалізація освітньої програми та її компонентів відповідно до чіткої структури та плану впровадження; 2) здійснення моніторингу програми та її компонентів шляхом опитування стейкхолдерів з метою оцінювання навчання, викладання та оцінки ресурсного забезпечення. Моніторинг освітніх програм в МДУ проводиться щорічно на таких рівнях: 1) Кафедра – Науково-методична комісія факультету – Навчальний відділ – Науково-методична рада МДУ; 2) Здобувач вищої освіти – академічна група – курс – спеціальність – факультет; 3) Навчальна дисципліна – цикл підготовки – навчальний план. До моніторингу можуть долучатися такі стейкхолдери: НПП, професіонали-практики, здобувачі вищої освіти, випускники. Опитування стейкхолдерів в університеті регулюється окремим положенням “Про організацію та проведення опитувань стейкхолдерів в МДУ (нова версія)” (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_opituvannja_stejkholderiv10.06.20.pdf). Під час зустрічей зі стейкхолдерами (К. Трима, А. Каракуц, І. Жалоба), випускником Д. Лубінцем, НПП (І.Грідіна, С. Пахоменко) члени ЕГ пересвідчилися, що університет та гарант, починаючи з 2020 року долучають їх процесу моніторингу ОНП в різних формах, зокрема стейкхолдери користувалися інструментом рецензування та проходили онлайн-опитування, долучалися до обговорення окремих компетентностей майбутніх фахівців під час зустрічей зі здобувачами, НПП також беруть участь в опитуваннях, засіданнях кафедри (протокол №13 від 16.06.2020 року), науково-методичної комісії історичного факультету (протокол №1 від 16.09.2020 року). В якості пропозицій, які висловлювалися під час моніторингу, і НПП, і здобувачі одногolosно висловилися за введення до числа елективних дисциплін курсу «Проектний менеджмент», спрямованого на формування у здобувачів навичок написання грантових пропозицій. На сайті університету розміщено три версії ОНП (2016, 2019 та 2020 рр). Зміни до змісту та структури ОНП 2019 року вносилися на підставі введення в дію нових нормативних документів про вищу освіту в Україні та рекомендаційних листів МОН щодо структури ОНП. Практика залучення академічної спільноти та стейкхолдерів до процесу моніторингу ОНП існувала, зокрема використовувався інструмент зовнішнього рецензування ОНП у 2019 р. (М. Фесенко, С. Наумкіна), але не була формалізована і не передбачала процедури публічного обговорення змісту, цілей та програмних результатів навчання.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Відповідно до «Положення про систему внутрішнього забезпечення якості в МДУ» для врахування побажань здобувачів вищої освіти щодо якості та об'єктивності провадження освітньої діяльності, якості викладання навчальних дисциплін, наявної системи оцінювання та організації самостійної роботи в університеті проводяться анонімні опитування аспірантів. На запит ЕГ гарант надав інформацію про обговорення результатів двох опитувань – «Якість викладання навчальних дисциплін на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в МДУ» у II семестрі 2019-2020 н.р., та «Якість вищої освіти в МДУ» у 2019-2020 р. (протокол №13 від 16.06.2020р). Під час зустрічі всі аспіранти підтвердили участь в таких опитуваннях та засвідчили, що запропоновані ними пропозиції щодо посилення практичної складової в освітній програмі та активізація використання навчального порталу при викладанні дисциплін в умовах дистанційного навчання були враховані в новій ОНП 2021р., що підтверджується констатуючою частиною протоколу засідання кафедри (протокол №13 від 16.06.2020р), на якому обговорювалися результати опитувань (оновити перелік вибіркового циклу професійної підготовки за рахунок дисципліни «Проектний менеджмент» та активізувати роботу викладачів із розробки дистанційних курсів на навчальному порталі Moodle). Під час зустрічі з представниками ОСС та РМВ В. Кудлай та Г. Андрощук запевнили, що також долучаються до всіх процедур моніторингу якості ОНП в університеті, є учасниками тематичних круглих столів, на яких вони разом з усіма представниками академічної спільноти та стейкхолдерами долучаються до обговорення її якості, проте пропозицій щодо ОНП «Політологія» не вносили. Представники студентського активу також залучені до розробки анкети для опитування здобувачів про якість ОНП в університеті, присутні під час обговорення ОНП на засіданнях вченої ради університету, де також мають право висловити свою думку, проте прикладів таких

пропозицій навести не можуть. Аналіз складу вченої ради МДУ (http://mdu.in.ua/Dokumenty/vchena_rada/sklad_vchenoji_radi_mdu_2021.pdf) засвідчив, що представників РМУ та СНТ у складі немає, присутня лише представник студентського самоврядування Г. Андрощук.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

В МДУ практикуються такі форми залучення роботодавців до процесу перегляду ОНП «Політологія», як-то: спільні проекти (К. Трима), спільні дослідження (А. Каракуц), рецензування ОНП (М. Фесенко, А. Каракуц, С. Наумкіна та ін.) публічні лекції (Н. Хома, Т. Люк), зустрічі зі здобувачами (Д. Лубінець), наради гарантів ОНП та інші. Крім того протягом II семестру 2019-2020 року було проведено анкетування щодо відповідності вимог або критеріїв роботодавців до аспірантів спеціальності 052 Політологія. Google форма анкети розміщена на офіційному сайті історичного факультету МДУ у відкритому доступі (<http://history.mdu.in.ua/index/mvzp/o-24>). До її проходження були залучені потенційні роботодавці, зокрема К. Трима під час зустрічі підтвердила, що проходила таке опитування у 2020 році. Результати опитування проаналізовані членами групи забезпечення спеціальності 052 Політологія (А. Трофименко) та обговорювалися на засіданні кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики (протокол №13 від 16.06.2020 р.). Зокрема, результати опитувань підтвердили зацікавленість роботодавців щодо працевлаштування випускників ОНП, високу оцінку рівня їх професійної підготовки, а також виявили наступні побажання роботодавців щодо збільшення використання кейсів під час освітнього процесу та розвитку soft skills. З цією метою запропоновано додати до ОНП дисципліну, присвячену формуванню навичок з написання грантових заявок. Під час зустрічей зі стейкхолдерами, які водночас виступають і як потенційні роботодавці, К. Трима висловлювала побажання щодо посилення уваги на вивченні безпекових аспектів в регіоні, які можуть стати особливістю цієї ОНП, а також поглибленні мовної підготовки здобувачів. На останній пропозиції зосереджували увагу й інші учасники зустрічі (І. Жалоба, А. Каракуц).

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

В МДУ у січні 2021 року створена Асоціація випускників (http://mdu.in.ua/news/kolishnikh_studentiv_ne_buvae_zaproshuemo_priednatisja_do_asociaciji_vipusknikiv_mdu/2021-01-21-3787), головною метою якої є налагодження зв'язків між випускниками, студентами та адміністрацією вишу для взаємної допомоги, а також підтримки в працевлаштуванні та підвищенні рівня кваліфікації, сприянні обміну досвідом у практичній діяльності та організації круглих столів для вирішення актуальних питань за сферами діяльності. Асоціація тільки розпочала свою роботу, заявку на вступ до якої та інформацію про себе можна залишити на сторінці Асоціації на офіційному вебсайті університету (http://mdu.in.ua/index/asociacija_vipusknikiv/o-307). Крім того, історичний факультет, на базі якого здійснюється ОНП 052 Політологія, збирає інформацію про своїх випускників шляхом анкетування (http://history.mdu.in.ua/index/kafedra_mizhnarodnikh_vidnosin_ta_zovnishnoji_politiki/o-24). ОНП «Політологія» має вже випускника Д.Лубінця, який успішно захистив дисертацію та отримав ступінь PhD за спеціальністю 052 Політологія. Наразі він є депутатом Верховної Ради України і регулярно залучається до зустрічей зі здобувачами, обговорення ОНП, інших проектів. Крім того, в університеті довгий час здійснювалася підготовка аспірантів за спеціальністю 23.00.02 Політичні інститути і процеси. Випускники аспірантури, які успішно захистилися, наразі працюють в університеті на цій кафедрі (А. Трофименко), а також в інших структурних підрозділах, пересвідчитися в чому змогли члени ЕГ під час відкритої зустрічі.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

У МДУ функціонує система забезпечення якості вищої освіти, яка забезпечує своєчасне виявлення недоліків в ОНП під час її реалізації. Гарант, група забезпечення спеціальності 052 Політологія, усі НПП, які викладають на цій ОНП систематично аналізують усі складові освітнього процесу, зміст ОК, якість їх навчально-методичного забезпечення, відповідність ОНП та окремих ОК науковим інтересам здобувачів тощо. Зокрема, під час реалізації ОНП були встановлені наступні недоліки: перелік вибіркових дисциплін не задовільнив у повному обсязі наукові інтереси здобувачів, що було виявлено під час опитування та усунено шляхом розширення переліку елективних дисциплін; недостатня сформованість у здобувачів soft skills, на яку звертали увагу роботодавці, було усунено шляхом запровадження дисципліни «ділова українська мова» у 2019 році та «Педагогіка вищої школи» у 2020 році. Для оптимізації індивідуальної освітньої траєкторії НПП щорічно оновлюють робочі програми дисциплін, переглядають тематику та види самостійної роботи здобувачів, підвищують свою кваліфікацію, зокрема удосконалюються в сфері володіння сучасними ІТК та освітніми технологіями. Гарант та наукові керівники постійно працюють над збільшенням ефективності академічної мобільності, виступають ініціаторами укладання між університетських угод про співпрацю, залучають стейкхолдерів та знаних фахівців в галузі до гостьових лекцій, що сприяє якості підготовки здобувачів, що підтверджено більшістю з них під час зустрічей.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

ОНП «Політологія» акредитується вперше, тому під час моніторингу та перегляду змісту ОНП у 2020 році бралися до уваги рекомендації, сформульовані під час акредитації інших ОНП в університеті. Усі висновки ГЕР та Нацагенства щодо акредитованих ОНП знаходяться у вільному доступі на сайті університету (<http://mdu.in.ua/index/akreditacija/0-297>). Як повідомила під час зустрічі проректор Т. Марена, щодо кожної з ОНП розробляється план заходів, який затверджується Наказом ректора і є обов'язковим для виконання. Зокрема, вжу враховані в університеті та ОНП «Політологія» зокрема наступні рекомендації: щодо вдосконалення вищої освіти в МДУ, згідно з якими формалізовано роботу зі стейкхолдерами та здобувачами щодо процедури врахування пропозицій зацікавлених сторін з удосконалення освітньої програми на основі анкетних опитувань; розширено перелік вибіркових дисциплін за ОНП; введено в дію порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті; розроблені положення, які врегульовують процедурні питання внутрішнього забезпечення якості.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

Система внутрішнього забезпечення якості в МДУ здійснюється у відповідності до «Положення про систему внутрішнього забезпечення якості в МДУ». Завідувач навчальної лабораторії із забезпечення якості освіти Ю. Ізотова під час зустрічі пояснила, що університет постійно опікується питаннями формування культури якості, надаючи консультації усім учасникам освітнього процесу щодо правильної організації опитувань, а також моніторингу ОНП всіх рівнів за певною системою показників, визначених п.3.4.3. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості в МДУ (нова редакція) (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/pro_rozrobku-monitoring-peregljad-udoskonalennja_t.pdf). Зокрема, визначаються такі критерії, як структура та зміст ОНП, доступ до ОНП, якість навчання та викладання, кадрове забезпечення, забезпечення освітнього процесу ресурсами. Робота над якістю ОНП передбачає злагоджену роботу всіх структурних підрозділів, зокрема під час зустрічі з адміністративним персоналом та допоміжними підрозділами, голова навчального відділу М. Зіміна повідомила про залученість до цього процесу у вигляді постійного консультування гарантів та груп забезпечення ОНП щодо складання навчальних планів, розкладу занять, вибіркових дисциплін тощо. Університет практикує проведення нарад гарантів ОНП, зокрема із залученням гарантів споріднених ОНП з інших ЗВО. Керівник відділу кадрів О. Благініна долучається до внутрішнього забезпечення якості під час проведення конкурсного добору на посади НПП, урахуванні рейтингових показників наукової діяльності НПП тощо. Перший проректор університету О. Булатова повідомила, що питання якості освітнього процесу та своєчасності та змістовності моніторингу всіх ОНП знаходиться в сфері її функціональних обов'язків. Проректор з наукової роботи Т. Марена повідомила, що під час моніторингу та перегляду змісту та структури ОНП обов'язково враховуються всі зміни в законодавстві України, а також рекомендації експертних груп щодо акредитації інших ОНП в університеті, рекомендації Нацагенства забезпечення якості вищої освіти (вебінари, методичні рекомендації) тощо. Оновлення та перегляд ОНП здійснюється щорічно із урахуванням думки усіх зацікавлених осіб, результатів опитувань та обговорення проєктів ОНП на сайті університету, в структурних підрозділах (кафедра, науково-методична комісія факультету), остаточна версія ОНП затверджується на останньому в навчальному році засіданні вченої ради.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

Сформована система внутрішніх нормативних документів щодо забезпечення якості вищої освіти, яка передбачає спільну роботу структурних підрозділів, гарантів ОНП, НПП, органів студентського самоврядування, стейкхолдерів та здобувачів вищої освіти щодо формування культури якості освіти, виписані критерії якості ОНП та методика їх оцінки, запроваджена система опитувань щодо якості на рівні здобувачів, НПП, стейкхолдерів, аналізу результатів опитувань та впровадження в ОНП виявлених пропозицій. В університеті створено Асоціацію випускників та підтримується зв'язок з випускниками, практикується залучення їх до обговорення ОНП.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти знаходиться в стадії становлення, тому доцільно продовжити практику опитувань здобувачів вищої освіти, роботодавців, стейкхолдерів, НПП, удосконаливши зміст питань та передбачити можливість онлайн-обговорення проєктів ОНП на сайті університету. ЕГ рекомендує ввести представників Ради молодих учених до складу вченої ради університету, що забезпечить захист прав та інтересів молодих учених, зокрема аспірантів в ЗВО (вимога п.2.ст. 24 ЗУ «Про наукову та науково-технічну діяльність»).

Доцільним також вважаємо ввести до складу робочої групи з розробки ОНП представника від здобувачів вищої освіти, що забезпечить присутність аспірантів на всіх стадіях розробки та перегляду ОНП та її структурних компонентів.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

Зважаючи на наведені сильні сторони і рекомендації щодо ОНП у контексті критерію 8 експертна група дійшла висновку, що ОНП спеціальності 052 «Політологія» відповідає рівню В за критерієм 8. Перелічені недоліки є незначними та можуть бути виправлені в короткий термін.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Під час верифікації звіту самоаналізу та в результаті зустрічей ЕГ з'ясувала, що прозорість та доступність інформації щодо прав і обов'язків усіх учасників освітнього процесу забезпечуються розміщенням на офіційному веб-сайті університету усіх установчих документів ЗВО (http://mdu.in.ua/index/ustanovchi_dokumenti/0-153) та документів, що регулюють освітню діяльність (http://mdu.in.ua/index/normativne_zabezpechennya/0-53). Зокрема, на сайті ЗВО наявні Положення про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті (http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_organizaciju_osvitnogo_procesu.pdf); Положення про проведення практик здобувачів вищої освіти Маріупольського державного університету (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_provedennja_praktik.pdf); Положення про вибіркові дисципліни у Маріупольському державному університеті (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_vibirkovi_disciplini_100620.pdf); Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність у МДУ (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_porjadok_realizaciji_prava_na_akad.pdf). На сайті ЗВО розміщені також проекти внутрішніх нормативних документів, що виставляються на громадське обговорення (<http://mdu.in.ua/publ/>). Водночас ЕГ відмічає, що у ЗВО немає традиції прибирати ці проекти після завершення обговорення. Проведені зустрічі дали можливість з'ясувати, що як здобувачі, так і науково-педагогічний персонал ознайомлені із вищенаведеними документами та знають про їх місцезнаходження на офіційних сторінках сайту. Загалом ЕГ може констатувати, що інформація про права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу наявна у вільному доступі на сторінках сайту Університету та має сталі покликання.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

Процедура оприлюднення проектів ОП в ЗВО регулюється "Положенням про розробку, моніторинг, перегляд, удосконалення та закриття освітніх програм в Маріупольському державному університеті (нова редакція)" від 28.12.2020 (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/pro_rozrobku-monitoring-peregljad-udoskonallennja_t.pdf). Згідно з п.3.6.9. "Положення" проект ОП "оприлюднюється на офіційному сайті МДУ у розділі «Громадське обговорення» не пізніше ніж за 2 тижні до засідання Науково-методичної ради". Проект освітньо-наукової програми «Політологія» (доктор філософії) на 2020-21 н.р. було опубліковано в червні 2020 р. на відповідній сторінці (http://mdu.in.ua/publ/proekti_osvitno_profesijnikh_program/2) та й досі є у вільному доступі на сторінці сайту університету за покликанням (http://mdu.in.ua/Dokumenty/obgovorennia/OPP/2020/onp_politologija_asp_2020-2.doc). Під час зустрічі із здобувачами ЕГ з'ясувала, що останні поінформовані про можливість впливати на зміст даної освітньо-наукової програми і, за потреби, можуть це зробити. Також зі слів здобувача В.Сенатосенко, під час обговорення останнього проекту ОНП вона пропонувала певні корекції змісту окремих ОК ("Проектний менеджмент"). Зустріч зі стейкхолдерами засвідчила, що вони також долучаються до громадського обговорення проекту ОНП у форму відповідей не анкети, які ним надсилає випускова кафедра.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та

компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

Аналіз сторінки сайту дає можливість констатувати, що Університет своєчасно оприлюднює точну та достовірну інформацію про освітню програму, яка доступна за покликанням (http://mdu.in.ua/Nauch/aspirantura/ONP/2020/onp_052_politologija_2020.pdf). На сторінці випускової кафедри (<http://history.mdu.in.ua/index/mvzp/0-14>) повною мірою подана основна інформація про кафедру та її НПП. Варто зазначити, що відомості про НПП кафедри (http://history.mdu.in.ua/index/kadrovij_sklad_mvzp/0-29) супроводжуються покликаннями на профілі в GoogleScholar та Scopus. Підтримуються щонайменше два канали постійного інформування учасників освітнього процесу: сайт ЗВО (в тому числі підсайт випускової кафедри та підсайт відділу аспірантури) та платформа Moodle ЗВО (<http://moodle.mdu.in.ua/>). На зустрічі із адміністративним персоналом членам ЕГ повідомили, що ЗВО планує запровадити з наступного навчального року корпоративну пошту для усіх учасників освітнього процесу (наразі вона існує лише для НПП та адміністративного персоналу).

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Сильні сторони: Прозорість, відкритість та доступність до інформації, передбаченої законодавством **Позитивні практики:** Наявність на сторінці з відомостями про НПП випускової кафедри покликань на профілі в GoogleScholar та Scopus.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

ЕГ рекомендує розглянути можливість більш раннього розміщення проекту ОНП на сайті для обговорення (щонайменше за місяць до відповідного підсумовуючого засідання кафедри або науково-методичної ради). Відзначаючи суцільну відкритість процедур в контексті розміщення проектів документів для громадського обговорення на сайті ЗВО ЕГ констатує необхідність упорядкування інформації на сайті ЗВО. Зокрема ЕГ пропонує розглянути можливість відзначення статусу "Завершено розгляд" для тих проектів документів ЗВО, щодо яких вже сплинув термін громадського обговорення, але вони продовжують знаходитись на сайті у вільному доступі. ЕГ радить розглянути можливість подавати на сторінці, присвяченій ОНП, відомості не лише про НПП випускової кафедри, а й про усіх решту НПП, що викладають за ОНП, що мало б певну рекламну вагу для ОНП. Також ЕГ радить супроводжувати інформацію про НПП також і посиланнями на профілі у WoS, оскільки ці профілі не завжди перетинаються з профілем в Scopus.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

Зважаючи на наведені сильні сторони і рекомендації щодо ОНП у контексті критерію 9 експертна група дійшла висновку, що ОНП спеціальності 052 «Політологія» відповідає рівню В за критерієм 8.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

Кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики МДУ забезпечує підготовку докторів філософії за спеціальністю 052 Політологія з 2006 року, проте використовує традиції та багаторічний досвід підготовки кандидатів політичних наук за відповідною спеціальністю та існування спеціалізованої вченої ради за спеціальністю, функціонуючу наукову школу К. Балабанова з питань міжнародної співпраці та регіонального співробітництва, партології. Кафедра має розгалужену мережу ЗВО-партнерів з України та інших держав світу, з якими підписані угоди про співпрацю, зокрема з можливістю надання консультацій аспірантам, використання дослідницької інфраструктури для спільних досліджень, можливістю апробації результатів дослідження у фахових виданнях власних («Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія та Політологія»), так і університетів-партнерів. Присутність цих факторів забезпечує високий науковий потенціал НПП університету, їх

спроможність керувати науковими дослідженнями аспірантів, спроможність забезпечити якісний освітній процес та науково-дослідну роботу здобувачів, що в сукупності свідчить про існування певної «критичної маси», спроможної забезпечити високу якість підготовки науковців нового покоління. Зокрема пройшов успішний захист здобувача Д.Лубінця, та до МОН подані документи на створення ради для захисту Е.Татая. Зміст ОНП включає компоненти, необхідні згідно п. 27 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), що передбачають набуття аспірантом таких компетентностей відповідно до НРК: 1) здобуття глибоких знань із спеціальності (у ОНП це ОК «Політичні процеси та політичні відносини»); 2) оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями (ОК «Актуальні проблеми філософії»); 3) набуття універсальних навичок дослідника (ОК «Методологія наукової діяльності», ОК «Методологія та організація науково-дослідної роботи політолога» та ОК «Ділова українська мова»); 4) здобуття мовних компетентностей (ОК «Наукова комунікація іноземною мовою. Введення до переліку ОК дисципліни «Аналіз державної політики» дозволило забезпечити освітню підтримку більшості наукових досліджень аспірантів, оскільки такі актуальні проблеми як гендерні дослідження, партійне будівництво, популізм, національні ідентичність потребують аналізу дій органів публічної влади та держави загалом. Зв'язок з науковими інтересами здобувача забезпечується й можливістю вибору тематики самостійної роботи в більшості ОК, а також правом вибору дисциплін з переліку, запропонованого ОНП за цією спеціальністю.

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямові досліджень наукових керівників.

Теми досліджень здобувачів розробляються у відповідності до теми НДР кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики: «Трансформація політичних систем країн світу в умовах глобалізації» (2019-2021 рр). Теми дисертаційних досліджень аспірантів загалом відповідають науковим напрямам досліджень наукових керівників. Потенційні сфери наукових досліджень аспірантів корелюють з науковими інтересами керівників та відображені на сторінці аспірантури МДУ (http://mdu.in.ua/Nauch/aspirantura/sfery/potencijni_sferi_naukovikh_doslidzen_politologija.pdf), що дозволяє здобувачеві ще на етапі вступу до аспірантури визначитися з науковим керівником та тематикою власного дослідження. Під час зустрічі зі здобувачами аспірантка першого року навчання Ю. Гунза повідомила про те, що користувалася цим інструментом. Аналіз інформації, наданої на запит ЕГ гарантом ОНП щодо відповідності наукової спеціалізації наукових керівників та тематики досліджень їх здобувачів, засвідчив наступні факти відповідності: К. Балабанов (керівник) «Актуальні проблеми політичних процесів і міжнародних відносин країн світу» (монографія, 2019), / В. Митрошенко (здобувач) «Трансформація партійної системи Великої Британії в умовах Brexit» та К. Караман (здобувач) «Євроскептицизм в програмних документах радикальних політичних партій ЄС»; Н. Пашина (керівник) «Макроекономічна ідентичність як фактор політичної безпеки у багатоскладових суспільствах» (стаття, 2019), «Південний Схід України в умовах суспільно-політичної кризи» (колективна монографія, 2018) / О. Мендрін (здобувач) «Стратегії та практики конструювання макрополітичної ідентичності: Україна в контексті світового досвіду» та Е. Татай «Громадянська активність в Україні: сутність, структура та динаміка розвитку»; С. Пахоменко (керівник) «Взаємозв'язок ідентичності, пам'яті та безпеки як дослідницька парадигма» (стаття, 2020) / О. Мороз (здобувач) «Національні меншини в політичних процесах Республіки Словенія» (націоналізм, етнополітика, політика історичної пам'яті) та ніші. Крім того, гарант на запит ЕГ надала інформацію про готовність до створення спеціалізованих вчених рад для разового захисту здобувачів ОНП, із якого стало відомим про те, що на кафедрі та в університеті працюють ще НПП з науковим ступенем за цією спеціальністю, які мають фахові публікації в українських виданнях та статті в наукометричних журналах, а саме к.політ.н., доц. О. Гільченко, М. Булик, М. Трофименко, А. Трофименко, Є. Рябінін, М. Светлакова, які потенційно можуть бути керівниками.

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

ЕГ переконалась, що за ОНП «Політологія» забезпечується можливість для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів. Випускова кафедра має власне наукове видання ("Вісник МДУ. Серія Історія. Політологія"), в якому можуть публікуватись НПП та здобувачі, яке включене до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з політичних наук. Водночас така публікація не є безкоштовною для здобувачів. За свідченням гаранта ОНП та здобувачів, ЗВО сприяє публікації здобувачами своїх статей в закордонних виданнях, в тому числі таких, що індексуються у Scopus та/або WoS. Наявна система матеріального заохочення для публікацій у журналах, що індексуються у наукометричних базах – за таку публікацію виплачується премія в розмірі 1-3,5 тис. грн. Здобувачі ОНП «Політологія» активно залучаються до організації наукових заходів (щомісячних засідань дискусійного "Дискусійного клубу Виклики XXI ст.", щорічної всеукраїнської конференції «Тенденції розвитку сучасної системи міжнародних відносин та світового політичного процесу» (http://mdu.in.ua/Nauch/Konf/2020/Zbirnyk_TRSSMVSP_20.pdf). ЗВО забезпечує вільний доступ до наукометричних баз даних Scopus та WoS з внутрішньої мережі університету. Наявні угоди про міжуніверситетське співробітництво передбачають участь здобувачів у наукових заходах університетів-партнерів.

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо.

ЗВО забезпечує здобувачів ОНП можливостями для долучення до міжнародної академічної спільноти через наступні заходи: 1) заохочення до публікацій в міжнародних виданнях (підтвержені ЕГ дві); 2) залучення до міжнародних програм (Еразмус + «Переосмислення регіональних студій Балто-Чорноморський регіон» (2017-2020); Зимова політична школа Університету Тарту «Між Балтійським та Чорним морями» (В.Сенатосенко) (http://mdu.in.ua/news/studenti_mizhnarodniki_mdu_stali_uchasnikami_mizhnarodnoji_navchalnoji_programi_v_osto_niji/2020-02-21-3541); міжнародний проєкт «Зміни педагогічних факультетів та університетів у XXI ст.» під егідою Університету ім. Т.Масарика (В.Сенатосенко) 3) залучення до кожного засідання "Дискусійного клубу "Виклики XXI ст" починаючи з 2020 р. міжнародного експерта з числа вузьких фахівців з інших країн Європи (<http://history.mdu.in.ua/index/mvzp/0-14>). За свідченнями гаранта ОНП та здобувача В.Сенатосенко, на ОНП налагоджена практика онлайн консультування аспірантів з провідними міжнародними фахівцями за напрямками їх досліджень.

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

Наукові керівники аспірантів є співвиконавцями держбюджетних та комплексних тем кафедри (2016 – 2018 рр. «Південно-Східний регіон України в умовах суспільно-політичної кризи» (номер державної реєстрації 0116U000655); 2019 – 2021 рр. «Повернення та переосвоєння тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях: сучасний стан та перспективи» (номер державної реєстрації 0119U001312); 2012 – 2018 рр. – «Середземномор'я у сучасних регіональних та глобальних процесах» (номер державної реєстрації 0112U000135); 2019 – 2021 рр. – «Трансформація політичних систем країн світу в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0119U001313), <http://history.mdu.in.ua/index/mvzp/0-14>). Результати їх досліджень постійно публікуються у формі статей та монографій (К. Балабанов, Н. Гаврилова, В. Лисак, Н. Пашина та ін. http://history.mdu.in.ua/kaf/МО/spisok_naukovikh_grac.pdf). Науковий керівник С. Пахоменко був учасником дослідницького проєкту «Політика історичної пам'яті в Латвії» в рамках стипендії Міністерства освіти та науки Латвійської Республіки для іноземних дослідників (лютий-травень 2020 р.). Всі наукові керівники аспірантів мають профілі в наукометричній базі Scopus, реєстрацію в Google Scholar, ORCID (http://history.mdu.in.ua/index/kadrovij_sklad_mvzp/0-29). Також популяризується практика спільних публікацій стейкхолдерів та викладачів із аспірантами (є дві публікації із стейкхолдером К. Тримою).

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

Академічна доброчесність є елементом корпоративної культури МДУ, в рамках ОНП також вживаються заходи щодо популяризації та поширення академічної доброчесності серед аспірантів та наукових керівників, роз'яснення відповідальності за її порушення, створення атмосфери нульової толерантності до її недотримання (http://mdu.in.ua/index/informacijna_baza/0-300). Результати досліджень керівників та аспірантів, що публікуються у фахових виданнях МДУ, а також рукописи дисертаційних досліджень проходять безкоштовну перевірку на наявність текстових запозичень за допомогою програми Unicheck. Приклади такої перевірки (дисертацій Лубінця Д. та Татая Е., статей Пашиної Н. та Балабанова К.) були представлені ЕГ Гарантом ОНП. ЗВО не здійснює перевірку наукових робіт НПП та здобувачів, які подаються до публікації в інших виданнях.

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

- практика спільних публікацій стейкхолдерів та викладачів (які не є науковими керівниками) із аспірантами, - можливість апробації результатів досліджень у власних виданнях та конференціях ЗВО; - наявність успішного захисту в разовій раді одного здобувача та подання документів на створення ради для захисту другого; - наукові керівники аспірантів мають профілі в наукометричній базі Scopus; - здобувачі залучені до міжнародних дослідницьких проєктів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

- існує практика залучення до наукового керівництва НПП з споріднених спеціальностей (д. істор.н., проф. І. Грідіна та В. Лисак, к.істор.н., доц. С. Пахоменко та Н. Гаврилова), тоді як в університеті, зокрема на кафедрі, працює 6 к.політ.н., доцентів із актуальними публікаціями, яких доцільно залучити до наукового керівництва аспірантами та

викладання на ОНП. - ЕГ рекомендує збільшити кількість спільних публікацій наукових керівників з аспірантами. - ЕГ пропонує передбачити можливість безкоштовної публікації результатів досліджень здобувачів у власному Віснику університету та налагодити можливості публікацій у виданнях університетів, з якими є угоди про співробітництво; - забезпечити можливість безкоштовної перевірки усіх наукових робіт здобувачів та НПП за ОНП засобами ліцензійного програмного забезпечення; - зробити можливість участі у міжнародних наукових програмах доступною більшому числу здобувачів.

Рівень відповідності Критерію 10.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

Зважаючи на наведені сильні і слабкі сторони ОНП «Політологія» у контексті критерію 10 експертна група дійшла висновку, що ОНП «Політологія» спеціальності 052 Політологія для третього освітньо-наукового рівня вищої освіти відповідає рівню В за критерієм 10. Наявні недоліки на є суттєвими та можуть бути виправлені в розумний час.

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

дані відсутні

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	В
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	Е
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	В
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	В
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	В
Критерій 6. Людські ресурси	В
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	В
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	В
Критерій 9. Прозорість та публічність	В
Критерій 10. Навчання через дослідження	В

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **умовна (відкладена) акредитація**.

*Додатки до звіту:
Відсутні*

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і добросовісно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Польовий Микола Анатолійович

Члени експертної групи

Музиченко Ганна В`ячеславівна

Балашова Оксана Володимирівна